

BÖLÜM 4

TÜRKİYE’DE VERGİ AFLARININ VERGİ GELİRLERİ VE VERGİ UYUŞMAZLIKLARINA ETKİSİ

Hakan BAY¹

ÖZET

Devletin kamu hizmetlerini sunabilmesi ve devam ettirebilmesi için süreklilik arz eden gelir kaynaklarına ihtiyacı vardır. Bu kaynaklar arasında vergiler² ilk sırada yer alır ve yadsınamaz bir paya sahiptir. Kamu hizmetlerinin, kesintiye uğramaması ve ihtiyaçlara zamanında karşılık verebilmesi için vergilerin tam ve zamanında toplanması gerekir. Vergi ödeme yükümlülüğü, Anayasa tarafından güvence altına alınmış ve mükelleflerce yapılması gereken zorunlu bir ödevdir. Mükelleflerce çeşitli sebeplerle bu ödevlerin aksadığı, zamanında ve tam olarak yerine getirilmediği/getirilemediği durumlarda devlet alacağını tahsil edebilmek

¹ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Mali Hukuk Anabilim Dalı, hakan.bay@deu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9159-3259.

² Vergi, resim, harç vb. gibi diğer tüm amme alacaklarının tamamı için vergi ifadesi kullanılmıştır.

Lisans: Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası (*License: Creative Commons Attribution 4.0 International*) (CC BY 4.0).

Açık Erişim / Open Access.

DOI (kitap): <https://doi.org/10.63127/tuaz.by.219>

Tavsiye Edilen Atıf / Recommended Citation:

Bay, H. (2025). Türkiye’de vergi aflarının vergi gelirleri ve vergi uyumsuzluklarına etkisi. H. Kahrıman ve H. Bay (Ed.), *Vergi sisteminde dönüşüm: Hukuki uyumsuzluklar, aflar ve yeni vergi düzeni* içinde (ss. 84–139). Turkuaz Yayınları. <https://doi.org/10.63127/tuaz.by.219.c159>

adına çeşitli yollara başvurur. Zira vergi kanunlarına aykırı hareket edenlerin yaptırımlarla önüne geçilmesi ve caydırıcılığın korunarak devlet otoritesinin korunması gerekir. Bununla birlikte kamu hizmetlerinin durması veya bitmesi düşünülemeyeceğinden gelir kaynaklarının da muhafaza edilmesi, zarar görmemesi şarttır. Öngörülen iki sınır arasında, bir tarafın alacağını tahsil etmesi diğerinin de borcunu ödeyebilmesi bakımından ortak bir noktada buluşulması gerekir. Bu amaçla izlenen yollardan birisi de genellikle vergi affı olarak algılanan, uzlaşılan hususlarda ödemenin yapılarak en kısa zamanda gelirlerin Hazineye intikal etmesini hedefleyen idari ve hukuki düzenlemelerdir. Çeşitli nedenlerle sıklıkla bu amaçla düzenleme yapılması, Hazineye intikali gecikmiş ödemelerin tahsilini her zaman istenen düzeyde sağlamamakta hatta bazen düzenli ödemede bulunan mükelleflerin dahi ödevlerini aksatmasına neden olarak hedeflenenin aksine sonuçlar doğmasına neden olmaktadır. Özellikle siyasi amaçlarla sürekli olarak vergi affına yönelik düzenleme yapılması vergi gelirlerini azalmasına neden olduğu gibi idare ile mükellefler arasında yaşanan uyuşmazlıkları da arttırmaktadır. Bu çalışmada ulaşılabilen veriler eşliğinde- Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) kuruluşundan bu yana çıkardığı vergi affına yönelik düzenlemelerin vergi gelirleri ve vergi uyuşmazlıklarına etkisi ele alınmış ve öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Vergi Affı, Vergi Gelirleri, Vergi Uyuşmazlıkları.

THE IMPACT OF TAX AMNESTIES ON TAX REVENUES AND TAX DISPUTES IN TÜRKİYE

ABSTRACT

The state requires sustainable revenue sources to ensure the provision and continuity of public services. Among these sources, taxes occupy the primary position and constitute an undeniable share. The full and timely collection of taxes is essential to prevent the interruption of public services and to meet needs in a timely manner. The obligation to pay taxes is a mandatory duty guaranteed by the Constitution to be fulfilled by taxpayers. In cases where these duties are disrupted, or not fulfilled fully and on time by taxpayers for various reasons, the state resorts to various mechanisms to collect its receivables. Indeed, it is necessary to prevent non-compliance with tax laws through sanctions and to uphold state authority by maintaining deterrence. Furthermore, since the cessation or termination of public services

is inconceivable, it is imperative that revenue sources be preserved and protected from erosion. A common ground must be established between these two envisaged limits to enable one party to collect its receivables and the other to discharge its debt. One of the methods employed for this purpose consists of administrative and legal regulations—generally perceived as tax amnesties—that aim to ensure the transfer of revenues to the Treasury as soon as possible through payments made on agreed-upon matters. The frequent implementation of such regulations for various reasons does not always ensure the collection of overdue payments to the Treasury at the desired level; conversely, it may lead to outcomes contrary to the intended goals by causing even compliant taxpayers to neglect their obligations. In particular, the continuous enactment of tax amnesty regulations for political purposes not only leads to a decrease in tax revenues but also increases disputes between the administration and taxpayers. In this study, the impact of tax amnesty regulations enacted by the Grand National Assembly of Türkiye (GNAT) since its establishment on tax revenues and tax disputes is examined—in the light of accessible data—and recommendations are provided.

Keywords: Tax Amnesty, Tax Revenues, Tax Disputes.

1. Giriş

Kamunun sunduğu hizmetlerin ve üstlendiği faaliyetlerin en önemli kaynağı olan vergiler, devletin egemenlik hakkı çerçevesinde mükelleflerden cebri ve karşılıksız olarak topladığı paralardır. Kamusal faaliyetlerin icra edilmesi, hizmetlerin üretilmesi ve sunulması hatta devamının sağlanması kamu gelirlerinin süresinde ve tam olarak tahsil edilmesine bağlıdır. Vergilendirme; devletin mülkiyet hakkına yasal olarak müdahale etmesi olduğu kadar, -doğrudan, kişisel ve bölünebilen bir karşılığının olmaması nedeniyle- vergi ödeyenler üzerinde finansal ve psikolojik bir yük algısı oluşturmaktadır. Bununla birlikte vergilendirmenin de belirli ilke ve kurallar çerçevesinde yapılması gerekir. Nitekim Anayasa'nın "Vergi Ödevi" başlığını taşıyan 73'üncü maddesi "*Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.*"

hükümleri ile vergilemenin sınırlarını açıkça belirlemiştir. Bu kurallar dahilinde adaletli ve dengeli olarak dağıtılacak vergi yüküne herhangi bir ayırım gözetmeksizin herkesin rıza göstermesi ve ödevini yerine getirmek konusunda çaba sarf ederek vergiyi tam ve zamanında ödemesi gerekir. Ancak çeşitli nedenlerle bu yükümlülükler yerine getirilmediğinde, kamunun faaliyet ve hizmetlerinin finansmanında açıklar oluşmakta bu durum bütçeye ilave yükler getirmektedir. Açıkların kapatılması ve ortaya çıkan yükün hafifletilmesi amacıyla vergi otoritesince hukuki ve idari çeşitli düzenlemeler yapılır. Bu düzenlemelerde tahsilatın hızlandırılması maksadıyla alacağın vadeye yayılması, başlanan cebri tahsilat işlemlerinin ertelenmesi, yaptırımların bir kısmından vazgeçilmesi vb. gibi kolaylık sağlayan hükümlere yer verilir. Çoğu zaman “vergi affı” olarak adlandırılan/algılanan ve TBMM tarafından bir Kanun ile yürürlüğe konulan bu düzenlemeler; bazen Hazineye intikali gecikmiş alacakların tahsilini kolaylaştırıp, hızlandırmaya bazen de ödeme gücünün açık bir göstergesi olan gelir, servet veya tüketime dair kaynakların idarenin ıtılaina girmesine yönelik olarak çıkarılırlar. Bununla birlikte hükümetler siyasi olarak veya vergi reformu yapabilmek adına vergi aflarına yönelebilmektedir. Zira bu düzenlemeler nedeniyle mali olarak kazanım sağlayacaklar, oyunu artırmak/korumak suretiyle yönetime devam etmek isteyen hükümetlerce siyasi açıdan bir oy potansiyeli olarak değerlendirilebilecektir. TBMM kuruluşundan bu yana çeşitli Kanunlarla vergi alacağının daha kolay ve hızlı tahsili için düzenlemeler yapmıştır. Yapılan bu düzenlemeler ile bazı yıllarda olumlu sonuçlar alınırken çoğu zaman hedeflerin uzağında kalınmıştır. Düzenlemeler bir yönüyle katkı sağlarken diğer yönüyle çeşitli eleştiriler alabilmektedir. Nitekim literatür de bu yönde olup vergi aflarına olumlu yaklaşanlar olduğu gibi karşı olanlar da mevcuttur.

2. Vergi Affı Kavramı

Hukuk sistemi içinde önemli bir kurum olan af kurumu ekonomik, sosyal ve siyasi sonuçları itibarıyla doğrudan veya dolaylı olarak hayatın her alanına etkide bulunmaktadır. Bu yönü kurum üzerindeki tartışmaları her dönemde gündemde tutmuş ve affa yönelik düzenlemeler sürekli olumlu ve/veya olumsuz eleştirilere maruz kalmıştır.

Arapça kökenli bir kelime olan af güncel Türkçe sözlüğe göre bir suç işleyeni, kusur veya hata yapanı bağışlama anlamına gelmektedir (TDK, 2025). Diğer bir deyişle gerçekleşen bir suç veya suç için verilmiş bir cezayı hoş görmeyi dolayısıyla da bir haktan vazgeçmeyi ifade eder. Affa yönelik düzenlemelere ceza hukukunda detaylı olarak yer verilmesine karşılık vergi hukuku bakımından genel bir düzenleme yapılmamış ekonomik konjonktür gereği başvurulana olağanüstü bir araç olarak görülmüştür. Bu nedenle literatürde mali af ve vergi affı kavramları birbirlerinin yerine kullanılır hale gelmiştir. Her ne kadar birbirleri yerine ikame edilebilir gibi görünse de bu iki kavram birbirlerinden farklıdır. Zira mali af kavramı daha kapsamlı ve genel nitelikte olup; vergi affı kapsamına giren alacakların yanında diğer kamu kurumlarına ait idari ve para cezalarını, sosyal güvenlik kurumuna ait prim borçları ve bu borçlara ilişkin cezaları, mülk ve teşebbüs gelirlerini, ecrimisil, belediyelere, il özel idareleri ve diğer kamu kurumlarına ait borç ve cezaları, devlet bankalarının çiftçilere verdiği krediler ve gecikme faizleri gibi geniş bir alanı kapsar (Yelman, 2017:69).

Vergi hukuku bakımından vergi affı düzenlemelerinden; TBMM tarafından çıkarılan genel bir af kanunu veya özel bir kanun ile vergi kanunlarına aykırı hareket edenlere uygulanan idari ve hukuki yaptırımların kaldırılması anlaşılmaktadır (Kargı & Yüksel, 2010:30). Dolayısıyla devlet, yapılan kanuni düzenleme ile ceza verme hakkından tek taraflı olarak kısmen veya tamamen vazgeçmekte buna bağlı olarak da elde edeceği gelirden mahrum kalmaktadır. Vergiyi doğuran olayın gerçekleştiği geçmiş olaylar için vergi idaresi ile mükellef arasında rızaen yapılan ve görünürde bir uzlaşma olarak değerlendirilebilecek bu durum özü itibarıyla vergi kanunlarına aykırı hareket edenlere karşı uygulanan idari ve hukuki yaptırımların ortadan kaldırılması, vergiyi ziyaa uğratan mükellefe gönüllü olarak ödemek için sunulan bir zaman fırsatı olmaktadır (Arıkan & Yurtsever, 2004:60). Politik olarak alınan karar neticesinde objektif ve genel işlem niteliğinde sunulan bu fırsat çerçevesinde vergi kanunlarına uygun olarak tarh edilmiş vergilerin belli vadelerde ödenmesi koşuluyla bunlara bağlı alacakların ve cezaların tamamından veya bir kısmının tahsilinden vazgeçilmektedir. Halk arasında bu durum genellikle vergi affı olarak algılanmakta ve adlandırılmaktadır. Teoride gerekliliği ve faydalı olup olmadığı yönünden eleştiriler almasına rağmen uygulanmasını kaçınılmaz kılan mali, ekonomik, politik ve sosyal nedenlerin varlığı birçok ülkede vergi

affına yönelik düzenlemelerin çıkarılmasına zemin hazırlamaktadır. Ancak vergi hukuku bakımından vergiden vazgeçilmesi ya da verginin affedilmesi söz konusu olmamakta bu yönde yapılan düzenlemelerden -düzenlemede belirlenmiş süre ile sınırlandırılmış ve olağan koşullarda gelecek dönemlerde tekrarlanması beklenmeyen tek seferlik- vergi cezalarının affının anlaşılması gerekmektedir. Nitekim yapılan kanuni düzenlemeler ile vergi aslı affedilmemekte, ödenmeyen vergiler için tahakkuk etmiş olan faiz ve gecikme zammı kanunda öngörülen şekilde yeniden hesaplanmakta ve tahsil edilmektedir. Dolayısıyla bu düzenlemeler vergiye bağlı alacaklar ile vergi cezalarını ortadan kaldıran bir neden olmakla sınırlı kalmaktadır (Tuncer, 2002:25). Bununla birlikte yapılan kanuni düzenlemelerde kasa ve stoklara yönelik hükümlere de yer verildiği görülmektedir.

3. Türkiye’de Vergi Aflarının Gelişimi

Geçmişten günümüze kadar vergi afları diğer ülkelerde de kabul görmüş ve sık başvurulanan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır (Kurt, 2023:5). Türk vergi sistemi cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar gerek dolaylı vergiler gerekse de dolaysız vergiler açısından sürekli yenilenen ve günün gelişmelerine uyum sağlamaya çalışan dinamik bir yapıya sahiptir. Doğal olarak bu süreç içinde Türkiye’de de zaman zaman af düzenlemeleri sistemdeki yerini almış ve günün koşulları itibarıyla vergi tahsilatında karşılaşılan sorunlar için çözüm aranmıştır. Yapılan düzenlemeler çeşitli nedenlerle bazen dar kapsamlı bazı hallerde de oldukça kapsamlı geniş tutulmak suretiyle amme alacaklarının tahsilinin hızlandırılmasına yönelik hükümleri barındırmıştır.

Türkiye’de vergi affı çıkarma yetkisi günümüzde TBMM’ye ait olup bu yetkinin kaynağı Anayasa’dır. Anayasa’nın 87’nci maddesine göre TBMM üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilanına karar verebilir³. Ancak bu yetki doğrudan vergi affına yönelik bir yetki olmayıp ceza hukukuyla ilgilidir. TBMM tarafından ilk vergi affının yapıldığı 28.02.1921 tarihinden günümüze kadar çok sayıda vergi affına yönelik düzenleme yapılmıştır. Yapılan bu düzenlemeler vergi cezalarının

³ TBMM görev ve yetkileri arasında sayılan bu hüküm; 1924 Anayasası’nda 26’ncı maddede, 1961 Anayasası’nda 64’üncü maddede düzenlenmiştir.

affına yönelik olabildiği gibi bazen belli vergi⁴ ve cezaların affını kapsamıştır. Yine kısa süreli ve bir defaya mahsus af düzenlemelerinin yanında uzun süreli ve tekrarlanan veyahutta hürriyeti bağlayıcı cezaların affına yönelen düzenlemeler de mevcuttur. Borçların öngörülen zaman dilimine yayılarak taksitle ödenmesi imkanını veren mükelleflere ödeme kolaylığı sağlar nitelikteki bu düzenlemeler önceleri olağanüstü görülürken özellikle son dönemlerde karşılaşılan mali, ekonomik ve sosyal gelişmelerin de etkisiyle kronikleşerek olağan hale gelmiştir.

Kuruluşundan günümüze kadar vergi aflarına yönelik düzenlemeler Tablo 1’ de verilmiştir.

⁴ Örneğin, 15 Mart 1944 tarih ve 4530 Sayılı Varlık Vergisi Bakayasının Terkinine Dair Kanun ve 21 Mayıs 1947 tarih ve 5050 Sayılı Toprak Mahsulleri Vergisi Atıklarının Silinmesi Hakkında Kanun ile tahsil edilemeyen vergi aslı, cezaları ile birlikte af kapsamına alınmıştır (Arıkan & Yurtsever, 2004:62).

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

**Tablo 1: TBMM Kuruluşundan Günümüze Çıkarılan Vergi Af Kanunları
(1920-2025)**

Sıra	Tarih ⁵	Kanun	Kapsamı
	28.02.1921	30	Aşar Mültezimlerinden Edayı Deyin Edenlerin Emlaki Merhune ve Mütefevvizelerinin İadesine Dair Kanun Kapsamında Faiz Borcu Affı (1919 yılı sonuna kadar aşar ihale bedelatından borcu bulunan mültezimler anapara borçlarını Şubat 1921 sonuna kadar nakden ve tamamen ödedikleri takdirde faiz borçları tamamen affedilmiştir).
	11.08.1921 ⁶ (CB, Aralık 2020)	145	Arazi, Aşar ve Emlak Vergileri Affı (Elviye-i Selasede Vergilerin Suret-i Cibayetine Dair Kanun (Kars-Ardahan-Artvin livaları ile Iğdır ve Sürmeli kazalarında arazi, aşar, emlak vergileri için çıkarılmış bir vergi affıdır. Yöre halkından olup göç nedeniyle ayrılıp geri gelenler 1921 yılı için bu vergiler yerine uygulanan maktu vergiden muaf tutulmuştur).
	17.05.1924	487	Aff-ı Umumi Kanunu Sureti (Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasından sonra çıkarılan genel nitelikli ilk af tır. Bu çerçevede 01.08.1914 - 20.11.1922 tarihleri arasında işlenen suçlara yönelik olarak genel af ilan edilmiş ve arazilerin vergi borçları affedilmiştir).
	25.03.1934	2395	Kazanç Vergisi Affı (Eski kazanç vergisi kaldırılır, eski kanuna göre salınıp tahsil edilmeyen vergiler terkin edilmiştir. Yangın, su basması gibi mücbir sebepler nedeniyle zarar gören sigortasız ticarethanelerin önceki takvim yılına göre tahakkuk ettirilmiş olan vergilerinden henüz tahsil edilmemiş olanlar terkin edilmiştir).
	12.07.1934	2566	Genel Vergi Affı (Öncelikle Cumhuriyetin ilan edildiği 1923 yılı sonuna kadar Devlete, hususi idarelere ve belediyelere ait tahakkuk etmiş vergi, resim ve harçlar bunlara bağlı gecikme zamlarının bakiyeleri terkin edilmiştir. Bununla birlikte çeşitli vergiler

⁵ Resmi Gazete’de yayım tarihi.

⁶ Resmi Gazete’de yayımlanamamıştır.

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			yönünden belirlenen ödemeleri yapanların borçlarının, zam ve cezalarının bir kısmının tahsilinden vazgeçilmiştir).
	24.06.1935	2821	Muamele Vergisi Affı (Bisküvi ve çikolata gibi şekerli maddelerden alınması gereken muamele vergisinin 1934 mali yılından önceki zamana ait borçlar terkin edilmiştir).
	07.02.1939	3586	Arazi Vergisi Affı (1935 mali yılı sonuna kadar tahakkuk ettirilmiş ancak Kanunun yayımı tarihine kadar tahsil edilmemiş arazi vergisi ve taksitleri ile cezaları terkin edilmiştir).
	21.09.1943	4501	Varlık Vergisi Affı (Vergilerini ödeyemeyecekleri tahakkuk eden hizmet erbaplarıyla gündelik gayrisafi kazançları üzerinden kazanç vergisine tabi mükelleflerin tahsil edilmemiş bulunan varlık vergisi borçları terkin edilmiştir).
	17.03.1944	4530	Varlık Vergisi Affı (4305 sayılı kanuna göre yapılmış olan Varlık vergisi tarhiyatlarının henüz tahsil edilmemiş bulunan bakiyeleri terkin edilmiştir).
	13.06.1946	4920	Kazanç, Buhran Vergileri ile Bazı Harç ve Cezaların Affı (Vergi muafiyeti kapsamında Devlet ormanları ve Orman Genel Müdürlüğü ile buna bağlı Devlet Orman İşletmelerinin sahip oldukları veya intifa eyledikleri gayrimenkuller, arazi, bina ve tesisler, iktisadi buhran ve müdafaa vergilerinden, ormancılık işlerinde çalıştırılan işçilerin gündelikleri her çeşit vergi ve resimden muaf tutulmuştur. 1945 yılı sonuna kadar tarh ve tahakkuk ettirilmiş olup henüz tahsil edilmemiş bulunan kazanç, buhran vergileriyle ruhsat tezkeresi harçları, zamları ve cezaları terkin edilmiştir).
	27.05.1947	5050	Toprak Mahsulleri Vergisi Affı (Toprak Mahsulleri Vergisinden henüz tahsil edilmemiş bulunan artıklar, her türlü cezalarıyla birlikte, terkin edilmiştir).
	12.07.1948	5240	Muamele Vergisi Ceza Affı (Nebati yağ üretim işletmelerinden aynen veya nakden götürü olarak alınmakta olan muamele vergisi cezalarının 01.09.1947 tarihinden önce tahakkuk ettirilmiş ve henüz tahsil edilmemiş olan kısımları terkin edilmiştir).

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

	28.10.1960	113	Para Cezaları Affı (Genel Af Kanunu kapsamında Kanunun yayım tarihinde henüz tahsil edilmemiş olan her türlü para cezaları - vergi cezaları hariç- affedilmiştir).
	03.03.1961	281	Vergi Cezalarının ve Gecikme Zamlarının Affı (Genel bütçe ile özel idare ve belediyeler bütçelerine irat kaydedilen vergi, resim ve harçlara ilişkin Kanunun yayım tarihine kadar kesilmiş veya kesinleşmiş vergi cezaları ile zam cezaları ve uygulanan gecikme zamlarına 5 yılda ve 5 eşit taksitte ödeme imkanı (tecil) getirilmiştir. Söz konusu vergi, resim ve harçlara ilişkin Kanunun yayım tarihine kadar kesinleşmiş vergi cezaları ile zam cezaları ve uygulanan gecikme zamlarının; %30'unun Haziran 1961 sonuna kadar ödenmesi halinde bakiye %70'i, %40'ının Ekim 1961 sonuna kadar ödenmesi halinde bakiye %60'ı ve %50'sinin Şubat 1962 sonuna kadar ödenmesi halinde bakiye %50'si terkin edilmiştir).
	23.02.1963	218	Vergi Cezalarının Affı (1961 yılı sonuna kadarki dönemlere ilişkin mükellefler veya sorumlular adına kesilmiş (veya kesilecek) tahsil edilmemiş olan vergi cezalarından, usulsüzlük cezalarının tamamı, kusur ve kaçakçılık cezalarının yarısı ile Vergi Usul Kanununa göre ceza mahkemelerince hükmolunup tahsil edilmemiş hileli vergi suçlarına ait cezalar affedilmiştir).
	28.02.1963	202	Gelir Vergisi Affı (Götürü ücretleri üzerinden vergilendirilen mükellefler adına 1962 bütçe yılı, götürü ticari kazançları üzerinden vergilendirilenler adına 1961 takvim yılı vergilendirme dönemlerine ait olarak yapılmış bulunan tarhiyat terkin edilmiştir. Götürü usulde vergiye tabi serbest meslek erbabından 60 yaşını doldurmuş olanlar, bu kazançlarına münhasır olmak üzere, Gelir Vergisinden muaf tutulmuştur).
	19.06.1963	252	Spor Kulüplerinin Gelir Vergisi ve Cezalarının Affı (Spor Kulüplerince 31.12.1962 tarihine kadar oyunculara ve karşı kulüplere ödenmiş bulunan transfer ücretleriyle teşvik primleri ve arızı kazanç mahiyetindeki sair ödemeleri üzerine

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			tahakkuk ettirilip henüz tahsil edilmemiş olan gelir vergisi ile cezaları terkin edilmiştir).
12.09.1963	325	Kamu İktisadi Teşebbüslerine Yönelik Vergi Affı (Kamu İktisadi Teşebbüslerinin mükellefi veya sorumlusu sıfatıyla gelir, kurumlar, şeker istihlak ve gider vergileri ile gümrük idarelerince alınan vergi ve resimlerden (belediyelerce tahsil edilenler hariç) ve damga resminden ve bunlarla ilgili vergi cezaları ile zam ve cezalardan 1960 ve daha önceki bütçe yıllarına ait borçlu bulundukları miktarlar Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar hesaplanacak gecikme zamları faizleri ile birlikte; Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu adına Alman Mühimmat Teslimatı Antlaşması dahilinde 31.12.1960 tarihine kadar gümrüklere gelmiş komple yatırım malzemesi ile ilgili olarak Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde verilecek beyannameler üzerine tahakkuk ettirilmesi gerekecek gümrük vergileri ile ithalde alınan damga resmi ve istihsal vergileri tahakkuk kayıtlarından düşülmüştür.	
26.07.1965	691	Belediyelerin ve Belediyelere Bağlı İşletmelerin Vergi Borçlarına Yönelik Af (Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin kanunun yayımı tarihinde Devlete ve katma bütçeli idarelere olan mükellef sıfatıyla borçlu bulundukları vergiler, resimler, harçlar ve cezalar ile kanuni paylar, faizler ve gecikme faizleri, komisyonlar ve banka ve sigorta işlemlerinden alınan gider vergileri terkin edilmiş ve aynı tarihte kanuna bağlı cetvelde gösterilen Kamu İktisadi Teşebbüslerine olan borçları tahkim olunmuştur).	
09.08.1966	780	Vergi Cezalarının Affı (Mükellefler veya sorumlular adına 31 Aralık 1965 tarihine kadarki dönemlere ilişkin kesilmiş olup, kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar tahsil edilmemiş bulunan vergi cezaları ile uygulanan gecikme zamları; ait oldukları vergi asılları Kanununun yürürlük tarihinden itibaren altı ay içerisinde ödendiği takdirde affedilmiştir).	

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

11.08.1970	1319	Bina, Buhran, Savunma ve Arazi Vergileri Affı (28.02.1971 tarihine kadarki dönemlere ilişkin tahakkuk etmiş ancak kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar tahsil edilmemiş bina, buhran, savunma ve arazi vergisi borçlarının kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçecek ikinci ay sonuna kadar tamamını ödeyenlerin, vergi cezası ve gecikme zamlarının % 90'ı, dördüncü ay sonuna kadar tamamını ödeyenlerin vergi cezası ve gecikme zamlarının %80'i ve altıncı ay sonuna kadar tamamını ödeyenlerin vergi cezası ve gecikme zamlarının %70'i affedilmiştir).
18.05.1974	1803	Vergi Cezalarının Affı (-Cumhuriyet'in 50'nci yılı nedeniyle- 1973 yılı sonuna kadar olan dönemlere ilişkin vergi ve sosyal sigorta primi ve 6183 sayılı Kanunun kapsamına giren diğer amme alacaklarına ilişkin cezalar, gecikme zamları ve faizlerden tahsil edilmemiş olanlara ait vergi, resim, harç, sigorta primi veya 6183 sayılı Kanunun kapsamına giren diğer amme alacakları, asıllarının kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce veya bu tarihten itibaren 8 ay içinde kısmen veya tamamen ödenmiş olması halinde (cebren tahsil edilenler dahil), bunlara ilişkin cezaların ve bunlara uygulanması gereken gecikme zamlarının ve faizlerinin tamamı affedilmiştir).
22.03.1981	2431	Vergi Cezalarının Affı (Vergi Usul Kanununun kapsamına giren vergi, resim ve harçların kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ödenmiş olması veya 31.08.1981 tarihine kadar ödenmesi halinde; bu alacak asıllarına bağlı vergi cezalarının %90'ı, gecikme zamları ile bir vergi aslına bağlı olmaksızın kesilmiş vergi cezalarının tamamı affedilmiştir. Söz konusu borçların kısmen ödenmesi halinde ödenen kısma isabet eden - usulsüzlük cezası hariç- vergi cezaları ve gecikme zamları aranılmamıştır. İşletmelerinde mevcut olduğu halde kayıtlarında yer almayan emtiayı kanunun yürürlük tarihinden itibaren 60 gün içinde stok

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			beyannamesiyle beyan edenler ile 31.12.1979 tarihi itibariyle mevcut olduğu halde verilen servet bildirimlerinde yer almayan veya gerçek değerlerinin altında yer almış bulunan ve ticari servet dışında kalan servet unsurlarından ile ilgili olarak tevsik etmek şartıyla bir defaya mahsus olmak üzere 31.08.1981 tarihine kadar ek bir servet bildirimi verme imkanı getirilenler %20 oranında vergiye tabi tutulmuştur).
28.10.1981	2546	Cezalara Yönelik Af (2431 sayılı Kanundan yararlanarak stok beyanında bulunan mükellefler hakkında -22.03.1981 tarihine kadar kanuni takibe alınmış işlemler hariç olmak üzere- beyan ettikleri stok için 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun hükümlerine göre kesilecek cezalar affedilmiştir).	
05.01.1982	2571	2431 sayılı Kanun'un ile getirilen vergi cezalarına yönelik af düzenlemesinin bildirimde bulunma süresi 30.04.1982 tarihine kadar, ödeme süresi ise 30.06.1982 tarihine kadar uzatılmış ve eklenen hükümler ile kanunun kapsamı genişletilmiştir).	
24.02.1983	2801	Emlak Vergisi Affı ile Bazı Vergi Cezalarının Affı (01.03.1980 tarihine kadar tahakkuk ettirildiği halde kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar ödenmemiş bulunan emlak vergileri ile bunlara bağlı vergi cezaları ve gecikme zamlarının tahsilinden vazgeçilmiştir. Kanunun yürürlük tarihinden önce; vadesi geldiği halde tamamen veya kısmen ödenmemiş bulunan vergilerin, ilk taksiti 30.06.1983 gününe kadar ödenmek üzere ikişer aylık devrelerde ve eşit taksitlerle 31.12.1984 tarihine kadar tamamen ödenmesi halinde bu vergilere bağlı vergi cezalarının tamamı ile gecikme zamlarının yarısı; asılları ödenmiş vergilerin cezalarının tamamı ile bunlara uygulanması gereken gecikme zamlarının yarısı, 1984 yılında ödenecek taksitlerin 30.12.1983 tarihine kadar ödenmesi halinde ödenen kısma isabet eden tecil faizi	

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			affedilmiştir. Yine bir vergi aslına bağlı olmaksızın kesilmiş olup kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar ödenmemiş bulunan vergi cezaları terkin edilmiş, matrah artırımına yönelik özel pişmanlık ve özel uzlaşma hükümleri getirilmiştir).
	11.12.1985	3239	Vergi Cezalarının Affı (Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte adlarına vergi ve ceza tarh edilen mükelleflerin vergi borcu aslı 300.000 lirayı aşmayanların -vergi borcu ile buna bağlı cezaları ihtilaf konusu yapanlar ihtilaflarından vazgeçmeleri koşuluyla- vergi borcu aslını %25 fazlası ile 31.12.1985 tarihine kadar ödemeleri şartıyla haklarında kesilen cezaların, gecikme zammı ile tecil faizlerinin tamamı affedilmiştir).
	31.03.1987	3332	Bankalara Yönelik Tecil Faizi İndirimi (Bankalar tarafından, borçlarına karşılık bu kanun hükümleri gereğince hisse senedi alınan şirketlerin; amme borçlarını 6183 sayılı Kanun çerçevesinde, Sosyal Sigortalar Kurumuna olan borçlarını ise 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu çerçevesinde beş yılı geçmemek üzere tecil etme imkanı getirilmiş, yapılan teciller için uygulanacak tecil faizini Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından tespit edilen tecil faizinin yarısına kadar indirmeye Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır).
	10.12.1988	3505	Vergi Cezalarının Affı (Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar her bir vergi türü, vergilendirme dönemi ve vergi dairesi itibariyle miktarı 500.000 lirayı aşmayan ve vadesi geldiği halde ödenmemiş olan vergilerin (ihtilaflı hale getirilmiş ya da dava açma süresi henüz geçmemiş olanlar dahil) %30 fazlasıyla ve ihtilaf oluşturmamak veya oluşan ihtilaftan vazgeçmek kaydıyla 31.12.1988 tarihi sonuna kadar ödenmesi halinde, ödenen bu vergilere isabet eden gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezalarının tamamı affedilmiştir. Aynı tarih itibariyle asılları kısmen veya tamamen ödenmiş bulunan vergilere ait olan ve her vergi türü itibariyle miktarı 500.000 lirayı

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			aşmayan gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezalarının %30'unun 31.12.1988 tarihi sonuna kadar ödenmesi halinde, kalan %70'inin tahsilinden vazgeçilmiştir. Sadece 150 m ² 'yi aşmayan konutlar için yapılan inşaat taahhüt işlerine münhasır olmak üzere, Kanunla kurulmuş sosyal güvenlik kuruluşları ile belediyelere yapılan inşaat taahhüt işleri 31.12.1992 tarihine kadar katma değer vergisinden istisna edilmiştir).
	28.12.1988	3512	Belediyelerin ve Belediyelere Bağlı İşletmelerin Vergi Borçlarına Yönelik Af (Belediyelerin ve Belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin 31.12.1983 tarihinden önceki dönemlere ilişkin olup kısmen veya tamamen ödenmemiş bulunan vergi borçlarının 30.06.1989 tarihine kadar ödenmesi halinde, bunlara ilişkin vergi cezası, gecikme zammı ve gecikme faizleri ile bu vergi borçlarından 31.12.1988 tarihine kadar ödenmiş olanlara ilişkin vergi cezası, gecikme zammı ve gecikme faizleri ile bir vergi aslına bağlı olmaksızın kesilmiş olan cezaların tamamı affedilmiştir).
	20.06.1989	3571	Dernek ve Vakıfların İktisadi İşletmelerine Yönelik Af (Kamu menfaatine yararlı dernekler ile Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıfların iktisadi işletmelerinin, kanunun yayımı tarihine kadar adlarına tarh ve tebliğ edilmiş olduğu halde (uzlaşmaya varılmış olanlar hariç) henüz ödenmemiş vergi asıllarını %10 fazlasıyla ve ihtilaf oluşturmamak veya oluşan ihtilaftan vazgeçmek kaydıyla bu kanunun yürürlük tarihini izleyen aybaşından itibaren aylık eşit taksitlerle ve iki yıl içinde ödemeleri halinde, ödenen bu vergilere isabet eden gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezaları ile Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Kanununun 51'inci maddesi uyarınca amme alacağının vergi aslına dönüşen kısmının tahsilinden vazgeçilmiştir. Söz konusu tarihten önceki dönemlerle ilgili olarak daha sonradan yapılacak tarhiyatlar için de aynı

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			şartlarla gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezaları affedilmiştir).
15.12.1990	3689		Vergi Cezalarının Affı (Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar (her bir vergi türü, vergilendirme dönemi ve vergi dairesi itibariyle miktarı 3.000.000 lirayı, yıllık beyannameler üzerinden tarh olunan vergilerde 25.000.000 lirayı aşmayan ve vadesi geldiği halde ödenmemiş olan ya da ödeme süresi henüz geçmemiş olan vergilerin tamamı ile bu vergilere isabet eden gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezalarının ayrı ayrı %30'unun; yarısının 31.12.1990, diğer yarısının da 31.01.1991 tarihi sonuna kadar iki eşit taksitte tamamen ödenmesi ve ihtilaf oluşturmamak veya oluşan ihtilaftan vazgeçmek kaydıyla gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezalarından kalan %70'inin tahsilinden vazgeçilmiştir. Belirtilen tutarların üzerinde borç olması halinde; bu borçların sadece kanunda belirtilen tutarları kadar ki kısmı için gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezalarından kalan %70'i affedilmiştir).
03.04.1992	3787		Vergi Cezalarının Affı (Kanunun yürürlük tarihine kadar vergi ödeme mükellefiyeti başlamış bulunan eşyaya ilişkin gümrük vergilerinden, yürürlük tarihinden önce muaccel hale geldiği halde tamamen veya kısmen ödenmemiş olanların aslının tamamının ve bu asla bağlı olarak kesilmiş ve muaccel hale gelmiş para cezası ve gecikme zammının %30'unun iki ay içinde ödenmiş olması kaydıyla %70'inin tahsilinden vazgeçilmiştir. Gümrük Kanunu hükümlerine aykırı olarak işlenmiş fiiller nedeniyle bu kanun uyarınca kesilen para cezalarından ödenmemiş olanların kanunun yürürlük tarihinden itibaren bir ay içinde %30'unun ödenmesi kaydıyla %70'i; 1991 yılı motorlu taşıtlar vergisi ikinci taksitini vadesinde ödemeyen mükelleflerin bu taksitin tamamı ile gecikme zamlarının %30'unu 30 Nisan 1992 tarihine kadar ödemeleri halinde gecikme zamlarının kalan %70'i; 213 sayılı

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergi, resim ve harçların tamamı ile ikmalen, resen veya idarece tarh edilmiş bulunan vergi, resim ve harçların, ecrimisillerin tamamı ile bunlara bağlı gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezalarının ayrı ayrı %30'unun Nisan, Haziran, Ağustos, Ekim 1992 ayları sonuna kadar 4 eşit taksitte ödenmesi şartıyla gecikme zamlarından kalan %70'i affedilmiştir. Vadesi geldiği halde ödenmemiş bulunan; Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamına giren, tutarı 50.000 lirayı aşmayan alacaklar, tutarı 100.000 lirayı aşmayan para cezaları ile tutarı 200.000 lirayı aşmayan trafik para cezalarının tahsilinden vazgeçilmiştir).
07.04.1994	3986	Belediyelerin ve Belediyelere Bağlı İşletmelerin Vergi Borçlarına Yönelik Af (Büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri, bunlara ait tüzel kişilerin veya bunlara bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşların 01.04.1994 tarihine kadar birikmiş olan Sosyal Sigortalar Kurumu prim borçları asılları ve ferileri ile 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre takip olunan amme borçları asılları 01.04.1994 tarihinden itibaren herhangi bir zam, faiz uygulanmaksızın kendilerine verilen paylardan ilk taksit kanunun yürürlüğe girdiği ayı takip eden ay dan başlamak ve eşit taksitlerle olmak üzere 36 ay süre ile ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya İller Bankası tarafından kesilerek belirlenecek hesaplara nakden veya hesaben ödenir. Bu borçlara (Sosyal Sigortalar Kurumuna olanlar hariç) 01.04.1994 tarihine kadar uygulanan gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezaları ile diğer cezaların tahsilinden vazgeçilmiştir).	
30.11.1996	4213	Kıymetli Maden ve Ziynet Eşyası Satanlara Yönelik Stok Affı (Gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri, bir defaya mahsus olmak üzere esas faaliyetleri ile ilgili olarak işletmelerinde mevcut olduğu halde kayıtlarında yer almayan kıymetli maden (altın, platin ve gümüş) ve kıymetli taşlar (elmas, pırlanta, yakut, zümrüt,	

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			topaz, safir, zebircet ve inci) ile bunlardan yapılmış ziynet eşyasını cins, vasıf ve miktarlarını belirten bir beyanname ile kanunun yürürlüğe girdiği tarihi izleyen ay içerisinde bağlı oldukları vergi dairelerine bildirmek kaydıyla borsa rayici, borsa rayici olmayanlarda emsal bedeli üzerinden defterlerine intikal ettirebilme imkanına kavuşmuştur. Beyan edilen emtiadan külçe altın %6, diğerleri %7 ve değerleme farkları %6 oranında vergiye tabi tutulmuş ve tahakkuk eden vergiler üç eşit taksitte tahsil edilmiştir).
29.07.1998	4369		Küçük Çiftçilere Yönelik Gelir Vergisi Affı (1997 takvim yılındaki satış hasılatı; 1996 yılı için uygulanan satış hasılatı tutarının yeniden değerlendirme oranında artırılmış tutarını aşmayan küçük çiftçiler, 1997 takvim yılında elde ettikleri zirai kazançlar için yıllık gelir vergisi beyannamesi vermemiş; 1997 yılı zirai kazancına ilişkin olarak 1998 yılı içerisinde beyanname veren çiftçilerin beyannamelerinde gösterilen zirai kazançları üzerinden hesaplanarak tahakkuk ettirilen vergileri terkin edilmiştir. Bu vergilerden tahsil edilen tutarlar çiftçilere iade edilmiştir).
30.12.2001	4731		Depremde Zarar Görenlerin Vergi Borçları ve Vergi Cezalarına Yönelik Af (17.08.1999 ile 12.11.1999 tarihlerinde meydana gelen depremlerde zarar gören illerde varlıklarının %10 veya daha fazlasını (Gölcük ilçesi için bu şart aranmamıştır) kaybeden mükelleflerin bu tarihlerden önceki vergilendirme dönemlerine ilişkin olarak tahakkuk etmiş ve vadesi geldiği halde ödenmemiş veya bu tarihlerden önceki dönemlere ait olup deprem tarihi itibarıyla vadesi geçmemiş olan, Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergilerle bunlara bağlı gecikme faizi, gecikme zammı, fon payı ve vergi cezaları ile eğitime katkı payı ve Sakarya, Kocaeli, Yalova, Bolu ve Düzce illerinin merkez ve ilçelerindeki mükelleflerin deprem tarihi itibarıyla emlak vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, veraset ve intikal vergisi, çevre temizlik vergisi ile harç borçlarının tamamını

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			terkin edilmiştir. Kanunun yayımı tarihini takip eden aydan başlamak üzere 24 ay süreyle, herhangi bir şart aranmaksızın terkin uygulanan il merkezi veya ilçelerdeki işyerlerinde fiilen çalışan ücretliler için Gelir Vergisi Kanununun 31'inci maddesi uyarınca tespit edilen özel indirim tutan dört kat olarak uygulanmış ve artırılan tutara isabet eden gelir vergisi tutarı kadar verginin tahsilinden vazgeçilmiştir).
	07.03.2002	4746	Emlak Vergisi Affı (Bu Kanun, Cumhurbaşkanlığının 18.03.2002 tarihli ve 39-18/A-2-200-185 sayılı tezkeresi ile Anayasanın 89'uncu maddesine göre bir daha görüşülmek üzere TBMM Başkanlığına geri gönderilmiş; bunun üzerine TBMM Genel Kurulunca yeniden görüşülerek 03.04.2002 tarihli ve 4751 sayılı Kanun olarak kabul edilmiştir).
	09.04.2002	4751	Emlak Vergisi Affı (01.01.2002 tarihinden önceki dönemlerde meydana gelen vergiyi doğuran olaylar nedeniyle bu tarihe kadar mükellefiyetini tesis ettirmemiş bulunan bina ve arazi vergisi mükelleflerinin bildirimde bulunmak suretiyle mükellefiyetlerini tesis ettirmeleri ve 1998-2001 yıllarına ilişkin olarak idarece tarh ve tahakkuk ettirilecek vergilerini her yıl için ayrı ayrı %50 fazlasıyla 2002 yılı Mayıs ayı sonuna kadar tam ödemeleri şartıyla bu tarhiyatlar için kesilmesi gereken vergi cezaları ve gecikme faizleri ile 1998 yılından önceki vergilendirme dönemlerine ait emlak vergileri affedilmiştir,
	22.06.2002	4761	Sermaye Şirketlerine Yönelik İnceleme ve Tarhiyat Yapılmaması (Mevcut veya yeni kurulacak olan sermaye şirketlerine, aynı veya nakdi sermaye olarak konulan değerlerden hareketle; herhangi bir vergi incelemesi ve tarhiyat yapılamaz. Bu hükmün uygulanabilmesi için 31.12.2002 tarihine kadar, mevcut sermaye şirketlerinde sermaye artırımını işlemlerinin, yeni kurulacak şirketlerde şirket kuruluşunun tamamlanması ve sermaye olarak konan değerlerin şirket aktifine girmiş olması şarttır).

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

	27.02.2003	4811	Genel Kapsamlı Vergi ve Cezalara Yönelik Af [Vergi Barışı Kanunu] (Vergi Usul Kanunu kapsamına giren ve vadesi geldiği halde ödenmemiş olan ya da ödeme süresi henüz geçmemiş bulunan vergilerin tamamı ile bu vergilere ilişkin gecikme zammı, gecikme faizinin yerine, kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar Devlet İstatistik Enstitüsünün her ay için belirlediği toptan eşya fiyat endeksinin aylık oranı esas alınarak hesaplanacak tutarın; dokuz eşit taksitte tamamen ödenmesi, dava açılmaması veya açılmış davalardan vazgeçilmesi şartıyla vergilere uygulanan gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezaları ile vergi cezalarına uygulanan gecikme zamlarının tamamının tahsilinden vazgeçilmiştir. Bir vergi aslına bağlı olmaksızın kesilmiş olup yürürlük tarihi itibarıyla ödenmemiş olan vergi cezalarının %20'sinin; üç eşit taksitte Şubat, Nisan, Haziran 2003 ayları sonuna kadar ödenmesi, dava açılmaması veya açılmış davalardan vazgeçilmesi şartıyla kalan %80'i; ödenmemiş borcun sadece vergi aslına bağlı kesilen cezalardan ve bunlara ilişkin gecikme zamlarından ibaret olması halinde bu cezaların ve bunlara ilişkin gecikme zamlarının tamamı affedilmiştir. Bu hükümler yürürlük tarihi itibarıyla şartları haiz olarak Gümrük Kanunu uyarınca alınan gümrük vergisi ile kesilen veya kesilecek para cezalarının kanuni tutarları ile uygulanacak gecikme zammı veya faizleri için de uygulanmıştır. Geçmişe yönelik vergi cezası ve gecikme faizi uygulanmadan; kayıtlarda yer aldığı halde işletmede mevcut olmayan ya da işletmede mevcut olduğu halde kayıtlarda yer almayan emtia, makine, teçhizat ve demirbaşların beyanı imkanı getirilmiştir.
	06.08.2003	4961	İhracatçılara Yönelik Vergi Affı (Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren doksan gün içinde yükümlü oldukları kıymetleri cari kurdan yurda getirenlerin, cari kur üzerinden hesaplanan değer ile defter kayıtlarında yer

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			alan ihracat bedeli arasındaki farka isabet eden vergi affedilmiştir).
31.07.2004	5228		Spor Kulüplerine Yönelik Af (31.12.2004 tarihine kadar yapılacak müracaatlara uygulanmak üzere; Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü teşkilatınca tescil edilmiş olan ve Türkiye'de sportif alanda faaliyette bulunan spor kulüplerinin; Maliye Bakanlığına bağlı vergi dairelerine ödenmesi gereken ve Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergi, resim, harçlar, fon payı ve bunlara bağlı vergi cezaları, gecikme faizleri, gecikme zamları ile eğitime katkı payı ve buna bağlı gecikme zamlarından 30.06.2004 tarihi itibarıyla vadesi geldiği halde Kanunun yürürlük tarihi itibarıyla ödenmemiş olanlar teminat hariç Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48'inci maddesinde aranılan şartlar çerçevesinde müracaat tarihinden itibaren 5 yılı aşmamak üzere ve uygulanmakta olan tecil faizi oranının 1/6'sı dikkate alınmak suretiyle tecil edilmiştir).
27.04.2005	5335		TCDD ve Bağlı Ortaklıklarına Yönelik Af (Liman sahasında kalan Hazinesin özel mülkiyetindeki taşınmazlar ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kullanımına ilişkin olarak, TCDD Genel Müdürlüğü adına tahakkuk ve tebliğ edilen ecrimisillerin tahsilinden vazgeçilmiştir. TCDD Genel Müdürlüğünün ve bağlı ortaklıklarının 31.12.2004 tarihi itibarıyla vadesi geldiği halde ödenmemiş ve Maliye Bakanlığına bağlı vergi dairelerince takip ve tahsil edilen her türlü vergi, fon ve pay borçları, bu borçlara ilişkin gecikme zammı ve faizleri ile 4811 sayılı Vergi Barışı Kanununa göre taksitlendirilen ve taksit vadeleri 31.12.2004 tarihinden sonra olan borçlarını; bütçenin gelir ve gider hesaplarıyla ilişkilendirilmeksizin mahsup suretiyle terkin edilmiştir. Mahsuba konu olan borçlara 31.12.2004 tarihinden sonra gecikme zammı ve 4811 sayılı Vergi Barışı Kanununa göre geç ödeme zammı hesaplanmasından vazgeçilmiştir).

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

08.07.2006	5535	Vergi ve Harçlara Yönelik Af (İlgili trafik sicilinde adlarına kayıt ve tescilli bulunan motorlu kara taşıtlarını; Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 31.12.2006 tarihine kadar kayıt ve tescillerinin silinmesi ve hurdaya çıkarılması suretiyle il özel idarelerine bedelsiz olarak teslim eden şartları haiz gerçek ve tüzel kişilerin, taşıta ilişkin olarak tahakkuk etmiş ve ödenmemiş olan motorlu taşıtlar vergisi ile bu vergiye ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi ve vergi cezaları terkin edilmiştir. 01.01.2004 tarihinden önce yapılan kadastro yenileme işlemleri dolayısıyla Harçlar Kanununa göre tahakkuk ettirilmiş ancak tahsil edilememiş olan harçlar ile bunlara ilişkin vergi cezaları ve fer'i alacaklar terkin edilmiş, tahsil edilmiş tutarlar, mükelleflerin bir yıl içinde yazılı başvuruları üzerine red ve iade edilmiştir. Mazbut vakıflara ait taşınmazların kiralanması dolayısıyla 01.01.2004 tarihinden önceki dönemlere ilişkin olarak yapılan kira ödemeleri üzerinden, beyan üzerine veya ikmalen ya da re'sen tarh ve tahakkuk ettirilen ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla tahsil edilmemiş olan gelir stopaj vergisi ile bu vergilere uygulanan vergi cezaları, gecikme faizleri, gecikme zamları terkin edilmiştir).
27.02.2008	5736	Yeniden Uzlaşma İmkânı ve Uzlaşmaya Konu Tutara Bağlı Af (Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemlere Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre ikmalen, re'sen ve idarece tarh edilen vergi, resim, harçlar, fon payı ve bunlara bağlı vergi ziyai cezaları ile usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarından, vergi mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay nezdinde dava açma, itiraz ve temyiz süreleri geçmemiş veya ihtilafı olup kanun yolu tüketilmemiş bulunanlar için kanunun yürürlüğe girdiği tarihi takip eden ayın sonuna kadar aynı kanunun uzlaşmaya ilişkin hükümlerine göre uzlaşma talep edilmesi ve uzlaşma sonucu tahakkuk eden vergi, resim, harçlar, fon payları ile bunlara

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			bağlı vergi ziyaı cezaları ile usulsüzlük ve özel usulsüzlük cezalarının ve uzlaşma tarihine kadar hesaplanacak gecikme faizlerinin, ilk taksiti uzlaşma tutanağının düzenlendiği ayı takip eden aydan başlamak ve 18 ayda 18 eşit taksitte, taksit tutarları ilk taksit ödeme süresinin başlangıç tarihinden itibaren her ay ve kesri için ayrı ayrı binde iki oranında hesaplanacak faiziyle birlikte tamamen ödenmek şartıyla uzlaşmaya konu tutardan kalan alacakların tahsilinden vazgeçilmiştir).
	06.06.2008	5766	Spor Kulüplerine Yönelik Af (30.06.2008 tarihine kadar yapılacak müracaatlara uygulanmak üzere; Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Türkiye Futbol Federasyonu ve özerk spor federasyonlarına tescil edilmiş olan ve Türkiye'de sportif alanda faaliyette bulunan spor kulüplerinin. Maliye Bakanlığına bağlı vergi dairelerine ödenmesi gereken ve Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre takip edilen borçları ile sigorta primi, sosyal güvenlik destek primi, işsizlik sigortası primi, idari para cezaları borçları ve bunlara ilişkin gecikme zammı ve gecikme cezasından oluşan borçları ve eğitime katkı payı ve buna bağlı gecikme zamlarından; kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla ödeme süresi başlamış vadesi geçmemiş olan alacaklar ile vadesi geldiği halde ödenmemiş olanlara Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun 48'inci maddesinde aranılan şartlar çerçevesinde müracaat tarihinden itibaren 10 yılı aşmamak üzere ve azami tecil süresine ilişkin uygulanmakta olan tecil faizi oranının 1/6'sı dikkate alınmak suretiyle teminat alınmaksızın tecil edilme imkanı getirilmiş ve böylece kulüplere borçlarını daha uzun vadede ve düşük faizle ödeme fırsatı verilmiştir. Düzenlemenin doğal bir sonucu olarak vazgeçilen faiz tutarı kadar kısım affedilmiştir).
	22.11.2008	5811	Gelir ve Kurumlar Vergisi Mükelleflerine Yönelik Af [Varlık Barışı] (Gerçek veya tüzel kişilerce, 01.10.2008 tarihi itibarıyla

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			sahip olunan ve yurt dışında bulunan; para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları ile varlığı kanaat verici bir belgeyle ispat edilen taşınmazlar, kanunun yayımlandığı ayı izleyen üçüncü ayın sonuna kadar Yeni Türk Lirası cinsinden rayiç bedelle banka veya aracı kuruma bildirilir ya da vergi dairelerine beyan edilip beyan edilen varlıkların değeri üzerinden %2 oranında vergi tarh edilmiştir. Bu verginin tarhiyatın yapıldığı ayı izleyen ayın sonuna kadar ödenmesi şartıyla beyan edilen varlıklar nedeniyle geçmiş dönemlere ilişkin vergi incelemesi ve vergi tarhiyatı yapılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu düzenlemeden Türkiye’de bulunan kanuni defter kayıtlarında işletmenin özkaynakları arasında yer almayan para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları ile taşınmazları bulunan gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri de yararlanmış ve %5 oranında tarh edilen vergiyi ödemek şartıyla bu varlıklar dönem kazancının tespitinde dikkate alınmamıştır).
28.02.2009	5838	Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ve Motorlu Taşıtlar Vergisi Affı (Menkul kıymet yatırım fonlarının sermaye piyasalarında yaptıkları işlemlerle ilgili olarak, kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki dönemler için banka ve sigorta muameleleri vergisi yönünden daha önce yapılan tarhiyatlardan vazgeçilmiş tahakkuk eden tutarlar terkin edilmiştir. İlgili trafik sicilinde adlarına kayıt ve tescilli bulunan, model yılı 1979 veya daha eski olan motorlu taşıtlarını; bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 30.06.2010 tarihine kadar kayıt ve tescillerinin silinmesi ve hurdaya çıkarılması suretiyle il özel idarelerine veya Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Hurda İşletmesi Müdürlüğüne ait hurda müdürlüklerinden herhangi birine bedelsiz olarak teslim edenlerin hurdaya çıkarılan taşıta ilişkin olarak 31.12.2009 tarihine kadar tahakkuk etmiş ve ödenmemiş olan motorlu taşıtlar vergisi ile bu vergiye ilişkin gecikme	

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

		zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve 31.12.2008 tarihine kadar tescil plakasına kesilen idari para cezaları terkin edilmiştir. Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla mevcut olmayan veya herhangi bir nedenle motorlu taşıt vasfını kaybetmiş olup model yılı 1998 ve daha eski olan taşıtların, bu durumlarının kanaat verici belgelerle tevsik edilmesi veya ilgili trafik tescil kuruluşu nezdinde adlarına kayıtlı olanlar tarafından yazılı bildirimde bulunulması halinde, bu taşıtlara ait motorlu taşıtlar vergilerinin 1/4'ünün 31.12.2009 tarihine kadar ödenmesi şartıyla, kalan vergi aslı, gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve tescil plakasına kesilen idari para cezalarının tamamı affedilmiş ve ödemeyi müteakip trafik tescil kayıtları silinmiştir).
25.02.2011	6111	Kamu Alacaklarına Yönelik Genel Kapsamlı Af [Ödeme Kolaylığı] (31.12.2010 tarihinden önceki dönemlere ilişkin; Vergi Usul Kanunu kapsamına giren vergi ve bunlara bağlı vergi cezaları, gecikme faizleri, gecikme zamları ile vergi aslına bağlı olmayan vergi cezaları, kanunda yazılı diğer kanunlar gereğince verilen idari para cezaları, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında takip edilen ve vadesi 31.12.2010 tarihinden önce olup ödenmemiş adli ve idari para cezaları, gümrük vergileri, idari para cezaları, faizler, zamlar ve gecikme zammı alacakları ile Sosyal Güvenlik Kurumunca tahsil ve takibi yapılan sigortalılık statülerinden kaynaklanan, 2010 yılı Kasım ayı ve önceki aylara ilişkin; sigorta primi, emeklilik keseneği ve kurum karşılığı, işsizlik sigortası primi, sosyal güvenlik destek primi ile bunlara bağlı gecikme cezası ve gecikme zammı alacakları; damga vergisi, özel işlem vergisi ve eğitime katkı payı ile bunlara bağlı gecikme zammı alacakları, İl özel idarelerinin, idari para cezaları ile 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen ödenmemiş bulunan, asli ve fer'i amme alacakları; belediyelerce, kesilen idari para cezaları ve Vergi Usul

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			Kanunu kapsamına giren ve beyana dayanan vergiler ve bunlara bağlı vergi cezaları, gecikme faizleri, gecikme zamları, su ve atık su bedeli alacakları ile bu alacaklara bağlı faiz, gecikme faizi, gecikme zammı gibi fer'i alacakları için TEFE/ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarların kanunda belirtilen süre ve şekilde ödenmesi şartıyla vergilere bağlı faiz, gecikme faizi, gecikme zammı gibi fer'i amme alacakları ve asla bağlı olarak kesilen vergi cezaları/idari para cezaları ile bu cezalara bağlı gecikme zamlarının tamamının tahsilinden vazgeçilmiştir. Bazı vergi cezaları ve idari para cezalarının kanunda öngörülen süre ve şekilde ödenmesi durumunda cezaların %50'si ve bu cezalara bağlı gecikme zamlarının tamamı affedilmiştir).
	29.05.2013	6486	Gelir ve Kurumlar Vergisi Mükelleflerine Yönelik Af (Gerçek veya tüzel kişilerce, 15.04.2013 tarihi itibarıyla sahip olunan ve yurt dışında bulunan; para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçları ile varlığı kanaat verici bir belgeyle ispat edilen taşınmazlar, 31.07.2013 tarihine kadar Türk Lirası cinsinden rayiç bedelle, bankalara veya aracı kurumlara bildirilir ya da vergi dairelerine beyan edilir ve varlıkların değeri üzerinden %2 oranında vergi tarh edilir. Bu verginin, tarhiyatın yapıldığı ayı izleyen ayın sonuna kadar ödenmesi koşuluyla bildirilen veya beyan edilen varlıklar nedeniyle hiçbir suretle vergi incelemesi ve vergi tarhiyatı yapılmaz).
	11.09.2014	6552	Kamu Alacaklarına Yönelik Genel Kapsamlı Af [Ödeme Kolaylığı] (30.04.2014 tarihinden önce; Vergi Usul Kanunu kapsamına giren beyana dayanan vergilerde bu tarihe kadar verilmesi gereken beyannamelere ilişkin vergi ve bunlara bağlı vergi cezaları, gecikme faizleri, gecikme zamlarından (gelir vergisi ve MTV ikinci taksitleri hariç); bu tarih öncesi yapılan tespitlere ilişkin olarak vergi aslına bağlı olmayan vergi cezalarından; kanunda sayılan

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

		ve diğer kanunlarca verilen idari para cezalarından; Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında takip edilen adli ve idari para cezalarından, asli ve fer'i amme alacaklarından; 2014 yılı Nisan ve önceki aylara ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sigortalılık statülerinden kaynaklanan, sigorta primi, emeklilik keseneği ve kurum karşılığı, işsizlik sigortası primi, sosyal güvenlik destek primi, damga vergisi, özel işlem vergisi ve eğitime katkı payı alacaklarından; ödenmemiş olanların Yİ-ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarın kanunda belirtilen süre ve şekilde tamamen ödenmesi şartıyla alacaklara bağlı faiz, cezai faiz, gecikme faizi, gecikme zammı gibi fer'i amme alacaklarının tahsilinden vazgeçilmiştir. Bir vergi aslına bağlı olmaksızın kesilmiş olan vergi cezalarının %50'sinin, belirtilen süre ve şekilde tamamen ödenmesi şartıyla cezaların kalan %50'sinin tahsilinden vazgeçilmiştir). Bilanço esasına göre defter tutan kurumlar vergisi mükellefleri, 31.12.2013 tarihi itibarıyla düzenledikleri bilançolarında görülmekle birlikte işletmelerinde bulunmayan kasa mevcutları ve işletmenin esas faaliyet konusu dışındaki işlemleri dolayısıyla ortaklarından alacaklı bulunduğu tutarlar ile ortaklara borçlu bulunduğu tutarlar arasındaki net alacak tutarlarını kanunun yayımlandığı tarihi izleyen üçüncü ayın sonuna kadar vergi dairelerine beyan etmek suretiyle kayıtlarını düzeltme imkanı verilmiştir. Beyan edilen tutarlar üzerinden %3 oranında hesaplanan verginin beyanname verme süresi içinde ödenmesi şartıyla ilave bir tarhiyat yapılmayacağı hükme bağlanmış ve 2014 yılı geçici vergi beyannamelerinde düzeltme gerektiği takdirde düzeltme işlemleri nedeniyle herhangi bir ceza veya faiz öngörülmemiştir).
19.08.2016	6736	Kamu Alacaklarına Yönelik Genel Kapsamlı Af [Ödeme Kolaylığı-Varlık Barışı] (30.06.2016 tarihinden önce; Vergi

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

		Usul Kanunu kapsamına giren beyana dayanan vergilerde bu tarihe kadar verilmesi gereken beyannamelere ilişkin vergi ve bunlara bağlı vergi cezaları, gecikme faizleri, gecikme zamlarından (gelir vergisi ve MTV ikinci taksitleri hariç); bu tarih öncesi yapılan tespitlere ilişkin olarak vergi aslına bağlı olmayan vergi cezalarından; kanunda sayılan ve diğer kanunlarca verilen idari para cezalarından; Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında takip edilen adli ve idari para cezalarından, asli ve fer'i amme alacaklarından; 2016 yılı Haziran ayı ve önceki aylara ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sigortalılık statülerinden kaynaklanan, sigorta primi, emeklilik keseneği ve kurum karşılığı, işsizlik sigortası primi, sosyal güvenlik destek primi, damga vergisi, özel işlem vergisi ve eğitime katkı payı alacaklarından; ödenmemiş olanların Yİ-ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarın kanunda belirtilen süre ve şekilde tamamen ödenmesi şartıyla alacaklara bağlı faiz, cezai faiz, gecikme faizi, gecikme zammı gibi fer'i amme alacaklarının tahsilinden vazgeçilmiştir. Bir vergi aslına bağlı olmaksızın kesilmiş olan vergi cezalarının %50'sinin, belirtilen süre ve şekilde tamamen ödenmesi şartıyla cezaların kalan %50'sinin ve bu cezalara bağlı gecikme zamlarının tamamının tahsilinden vazgeçilmiştir. 5736 sayılı Kanun gereğince ödenmesi gerektiği halde bu kanunun yayımlandığı tarihe kadar ödenmemiş olan tutarların bu kanun kapsamında ödenmesi halinde 5736 sayılı Kanun gereğince hesaplanan binde iki oranındaki faiz alacaklarının tamamının tahsilinden vazgeçilmiştir. İşletmede mevcut olduğu halde kayıtlarda yer almayan emtia, makine, teçhizat, demirbaşlar ile kayıtlarda yer aldığı halde işletmede bulunmayan emtia, kasa mevcudu ve ortaklardan alacakların beyanı ve matrah ve vergi artırımı imkanı sağlanmıştır. Mükelleflerin belirtilen şartlar dahilinde gelir
--	--	--

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			ve kurumlar vergisi matrahlarını artırdıkları takdirde, kendileri hakkında artırımda bulunulan yıllar için yıllık gelir ve kurumlar vergisi incelemesi ve bu yıllara ilişkin olarak bu vergi türleri için daha sonra başka bir tarhiyat yapılmayacağı hükme bağlanmıştır).
	27.05.2017	7020	Kamu Alacaklarına Yönelik Genel Kapsamlı Af [Ödeme Kolaylığı] (31.03.2017 tarihinden önce; Vergi Usul Kanunu kapsamına giren beyana dayanan vergilerde bu tarihe kadar verilmesi gereken beyannamelere ilişkin vergi ve bunlara bağlı vergi cezaları, gecikme faizleri, gecikme zamlarından (gelir vergisi ve MTV ikinci taksitleri hariç); bu tarih öncesi yapılan tespitlere ilişkin olarak vergi aslına bağlı olmayan vergi cezalarından; kanunda sayılan ve diğer kanunlarca verilen idari para cezalarından; Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında takip edilen adli ve idari para cezalarından, asli ve fer'i amme alacaklarından; 2017 yılı Mart ayı ve önceki aylara ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sigortalılık statülerinden kaynaklanan, sigorta primi, emeklilik keseneği ve kurum karşılığı, işsizlik sigortası primi, sosyal güvenlik destek primi, damga vergisi, özel işlem vergisi ve eğitime katkı payı alacaklarından; ödenmemiş olanların Yİ-ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarın kanunda belirtilen süre ve şekilde tamamen ödenmesi şartıyla alacaklara bağlı faiz, cezai faiz, gecikme faizi, gecikme zammı gibi fer'i amme alacaklarının tahsilinden vazgeçilmiştir. Bir vergi aslına bağlı olmaksızın kesilmiş olan vergi cezalarının %50'sinin, belirtilen süre ve şekilde tamamen ödenmesi şartıyla cezaların kalan %50'sinin ve bu cezalara bağlı gecikme zamlarının tamamının tahsilinden vazgeçilmiştir. Başvuru tarihi itibarıyla en az 3 yıl süreyle; ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri nedeniyle yıllık gelir veya kurumlar vergisi mükellefi olup vergiye uyumlu mükelleflerin çok zor duruma

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			düşmeleri durumunda borçlarını 36 ayı geçmemek ve diğer şartları haiz olmak kaydıyla borçlarının tecil imkanı getirilmiştir. İlgili trafik sicilinde adlarına kayıt ve tescilli bulunan, model yılı 1997 veya daha eski olan motorlu taşıtlarını; 31.12.2018 tarihine kadar ilgili mevzuat gereğince kayıt ve tescillerinin silinmesi ve hurdaya çıkarılması suretiyle il özel idarelerine veya büyükşehir belediyelerine bedelsiz olarak veya Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Hurda İşletmesi Müdürlüğüne ait hurda müdürlüklerinden herhangi birine teslim eden gerçek ve tüzel kişiler adına, hurdaya çıkarılan taşıta ilişkin olarak 31.12.2018 tarihine kadar tahakkuk etmiş ve ödenmemiş olan motorlu taşıtlar vergisi ile bu vergiye ilişkin gecikme zammı, gecikme faizi, vergi cezaları ve 31.12.2016 tarihine kadar kesilen idari para cezaları terkin edilmiştir.
	18.05.2018	7143	Kamu Alacaklarına Yönelik Genel Kapsamlı Af [Ödeme Kolaylığı-Varlık Barışı] (31.03.2018 tarihinden önce; Vergi Usul Kanunu kapsamına giren beyana dayanan vergilerde bu tarihe kadar verilmesi gereken beyannamelere ilişkin vergi ve bunlara bağlı vergi cezaları, gecikme faizleri, gecikme zamlarından (gelir vergisi ve MTV ikinci taksitleri ile gelir veya kurumlar vergisine mahsuben 2018 yılında ödenmesi gereken geçici vergi hariç); bu tarih öncesi yapılan tespitlere ilişkin olarak vergi aslına bağlı olmayan vergi cezalarından; kanunda sayılan ve diğer kanunlarca verilen idari para cezalarından; Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında takip edilen adli ve idari para cezalarından, asli ve fer'i amme alacaklarından; 2018 yılı Mart ayı ve önceki aylara ilişkin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sigortalılık statülerinden kaynaklanan, sigorta primi, emeklilik keseneği ve kurum karşılığı, işsizlik sigortası primi, sosyal güvenlik destek primi, damga vergisi, özel işlem vergisi ve eğitime katkı payı alacaklarından; ödenmemiş olanların Yİ-

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

		ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarın kanunda belirtilen süre ve şekilde tamamen ödenmesi şartıyla alacaklara bağlı faiz, cezai faiz, gecikme faizi, gecikme zammı gibi ferî amme alacaklarının tahsilinden vazgeçilmiştir. Bir vergi aslına bağlı olmaksızın kesilmiş olan vergi cezalarının %50'sinin, belirtilen süre ve şekilde tamamen ödenmesi şartıyla cezaların kalan %50'sinin ve bu cezalara bağlı gecikme zamlarının tamamının tahsilinden vazgeçilmiştir. Fer'î alacaklar yerine Yİ-ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarların %90'ının tahsilinden vazgeçilmiştir. Ayrıca gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine kayıtlarında yer aldığı halde işletmelerinde bulunmayan mallar için kanunun yayımı tarihini izleyen üçüncü ayın sonuna kadar, aynı nev'iden emtialara ilişkin cari yıl kayıtlarına göre tespit edilen gayrisafî kar oranını dikkate alarak fatura düzenlemek ve her türlü vergisel yükümlülüklerini yerine getirmek suretiyle kayıt ve beyanlarına intikal ettirebilme imkanı getirilmiştir. Yine bilanço esasına göre defter tutan kurumlar vergisi mükellefleri 31.12.2017 tarihi itibarıyla düzenledikleri bilançolarda yer aldığı halde işletmede bulunmayan kasa mevcudu ve ortaklarından alacaklar ile ortaklara borçlu bulunduğu tutarlar arasındaki net alacak tutarları ile bunlarla ilgili diğer hesaplarda yer alan işlemlerini beyan etmek ve beyan edilen tutarlar üzerinden %3 oranında hesaplanan vergiyi beyanname verme süresi içinde ödemek suretiyle kayıtlarını düzeltebileceklerdir. Mükelleflerin belirtilen şartlar dahilinde gelir ve kurumlar vergisi matrahlarını artırdıkları takdirde, kendileri hakkında artırımda bulunulan yıllar için yıllık gelir ve kurumlar vergisi incelemesi ve bu yıllara ilişkin olarak bu vergi türleri için daha sonra başka bir tarhiyat yapılmayacağı hükme bağlanmıştır. Matrah veya vergi artırımını dolayısıyla mükelleflerce verilen yıllık, muhtasar ve katma değer vergisi
--	--	--

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			beyannameleri ve diğer beyannameler için damga vergisi alınmasından vazgeçilmiştir).
	19.07.2019	7186	Gümrük Vergisi Affı – [Varlık Barışı] (Gümrük vergilerinin kısmen eksik ödenmesi nedeniyle başlatılan bir soruşturma veya kovuşturma kapsamında bulunan ve müsadere kararı verilmemiş kara taşıtları ile ilgili olarak; taşıtın tasfiyesinin tamamlanmamış olması ve 31.12.2019 tarihine kadar ilgili gümrük idaresine başvurulması ve taşıtın ilk iktisabında ödenmesi gereken özel tüketim vergisinin %25’ine tekabül eden tutarın, başvuru sahibine tebliğ edildiği tarihten itibaren 1 ay içinde ödenmesi, halinde aracın sahibine iade edilmesine karar verilmiş ve alınmasından vazgeçilen tutar kadar vergi ve bu tutara isabet eden gecikme zammı affedilmiştir. Yurt dışında bulunan para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını, kanundaki hükümler çerçevesinde, 31.12.2019 tarihine kadar Türkiye’deki banka veya aracı kuruma bildiren gerçek ve tüzel kişilere (gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri dahil), banka ve aracı kurumların varlıkların değeri üzerinden %1 oranında hesapladıkları vergiyi, bildirim izleyen ayın 15. günü akşamına kadar beyan edip ödemeleri şartıyla söz konusu varlıkları serbestçe tasarruf edebilme imkanı verilmiştir).
	17.11.2020	7256	Kamu Alacaklarına Yönelik Genel Kapsamlı Af [Ödeme Kolaylığı-Varlık Barışı] 31.08.2020 tarihi itibariyle Hazine ve Maliye Bakanlığına bağlı tahsil dairelerince takip edilen amme alacakları (adli para cezaları hariç), VUK kapsamına giren vergiler ve vergi cezaları ile bunlara bağlı gecikme faizleri, gecikme zamları gibi fer’i alacaklar ile gümrük vergileri, idari para cezaları, faizler, gecikme faizleri, gecikme zammı alacakları ve Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından tahsil edilen prim ve bunlara bağlı gecikme cezası ve gecikme zammı alacaklarının Yİ-ÜFE aylık değişim oranları dikkate alınarak ödenmesini, belirlenen süre

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

		ve şekillerde ödemenin yapılması durumunda alacakların türüne göre cezaların %50 ile %70 arasında indirimi içermektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığına bağlı tahsil dairelerince takip edilen ve vadesi 31.12.2021 tarihinden önce olduğu halde ödenmemiş tutarı kanunda belirtilen miktarı aşmayan alacakların tahsilinden vazgeçilmiştir. Yurt dışında bulunan para, altın, döviz, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarını, kanundaki hükümler çerçevesinde, 30.06.2021 tarihine kadar Türkiye'deki banka veya aracı kuruma bildiren gerçek ve tüzel kişilere (gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri dahil), söz konusu varlıkları serbestçe tasarruf edebilme imkanı verilmiştir).
09.06.2021	7326	Kamu Alacaklarına Yönelik Genel Kapsamlı Af [Ödeme Kolaylığı-Varlık Barışı] (Kanunda belirlenen sürelerde şartları haiz olarak ilgili idareye başvuruda bulunmak kaydıyla 30.04.2021 tarihinden önceki kesinleşmiş (motorlu taşıtlar vergisi ikinci taksiti hariç) vergi ve diğer borçlara ödeme kolaylıkları, geçmiş dönemlere ilişkin matrah ve vergi artırımında bulunan mükelleflere ayrıcalıklar, işletme kayıtlarının cezasız ve faizsiz düzeltilmesi, ihtilafların sulh yoluyla sonlandırılması, beyan edilmemiş veya eksik beyan edilmiş gelir ve kazançların zam ve faizsiz pişmanlıkla beyan edilmesi ve taksitler halinde ödeme gibi kolaylıklar getirilmiştir. COVID-19 salgını nedeniyle mali yönden zor günler geçiren mükelleflerin rahatlatılmasını ve ayrıca Hazine'ye ilave gelir sağlanmasını hedeflenmiştir. Mükelleflere aktiflerine kayıtlı bulunan taşınmazlar ile amortismanına tabi diğer iktisadi kıymetlerini 31.12.2021 tarihine kadar kanunda yazılı şart ve hükümler çerçevesinde -%2 oranında hesaplanan vergiyi yeniden değerlendirme işleminin yapıldığı tarihi izleyen ayın sonuna kadar beyan edip ve üç eşit taksitte ödemek koşuluyla- yeniden değerleyebilme imkanı verilmiştir. Peşin ödemelerde Yİ-ÜFE tutarından %90 indirim,

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			trafik ve diğer idari para cezaları asıllarında %25 indirim içermektedir).
	12.03.2023	7440	Kamu Alacaklarına Yönelik Genel Kapsamlı Af [Ödeme Kolaylığı-Varlık Barışı] (Kanunda belirlenen sürelerde şartları haiz olarak ilgili idareye başvuruda bulunmak kaydıyla 31.12.2022 tarihinden önceki kesinleşmiş VUK kapsamına giren beyana dayanan vergiler ile bu tarihe kadar verilmesi gereken beyannamelere ilişkin vergi ve bunlara bağlı vergi cezaları, gecikme faizleri, gecikme ve pişmanlık zamlarından (gelir veya kurumlar vergisine mahsuben 2022 yılında ödenmesi gereken geçici vergi hariç); bu tarih öncesi yapılan tespitlere ilişkin olarak vergi aslına bağlı olmayan vergi cezalarından; kanunda sayılan ve diğer kanunlarca verilen idari para cezalarından; 6183 sayılı Kanun kapsamında takip edilen adli ve idari para cezalarından, asli ve fer'i amme alacaklarından; 2022 yılı Aralık ayı ve önceki aylara ilişkin SGK tarafından sigortalılık statülerinden kaynaklanan, sigorta primi, emeklilik keseneği ve kurum karşılığı, işsizlik sigortası primi, sosyal güvenlik destek primi, damga vergisi, özel işlem vergisi ve eğitime katkı payı alacaklarından; ödenmemiş olanların Yİ-ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarın kanunda belirtilen süre ve şekilde tamamen ödenmesi şartıyla alacaklara bağlı faiz, cezai faiz, gecikme faizi, gecikme zammı gibi fer'i amme alacaklarının tahsilinden vazgeçilmiştir. 2018-2022 yılları arasında kalan dönemler için gelir ve kurumlar vergisi matrah artırımı, gelir (Stopaj) ve kurumlar (stopaj) vergilerinde vergi artırımı ve katma değer vergisinde vergi artırımı, kesinleşmemiş veya dava safhasında alacaklara, inceleme ve tarhiyat aşamasında bulunan vergilere, kesinleşmiş alacakların yeniden yapılandırılmasına ve işletme kayıtlarının geçmişe yönelik herhangi bir ceza uygulanmadan düzeltilmesine (%3 oranında hesaplanan vergiyi beyanname verme süresi içinde ödemek koşuluyla) yöneliktir. Matrah

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

			artırımında bulunulan yıl için daha sonra vergi incelemesi ve cezalı tarhiyat yapılmayacaktır. Kar payı ödemeleri ilk defa matrah artırımına kapsamına alınmıştır. Bakanlıkça tescil edilmiş olan spor kulüpleri ve spor anonim şirketleri tarafından sporculara ödenen ücretlerden tevkif edilerek ilgili vergi dairesine kanuni süresinde beyan edilen ve vadesinde ödenen gelir vergisi, ödemeyi takip eden beş iş günü içinde ilgili vergi dairesi tarafından, ilgili işverence Türkiye’de kurulu bankalarda açılmış olan özel hesaplara iade edilmiştir.
--	--	--	---

Kaynak: TBMM Kanunlar ve Kararlar erişim ekranı ve Resmi Gazete verileri kullanılarak oluşturulmuştur. (https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanunlar_erisim.Giris, Erişim: 08.09.2025).

Tablo 1’de görüldüğü üzere Türkiye’de TBMM’nin kuruluşundan günümüze kadar 59 adet vergi vb. diğer kamu alacaklarına affına yönelik kanun çıkarılmıştır. Yapılan bu düzenlemeler bazen vergi başta olmak üzere kamu alacaklarının tamamına yönelik olurken bazen de sadece vergiye bağlı alacakları ve cezaları kapsamıştır. Bu düzenlemeler genel nitelikli ve kapsayıcı bir af düzenlemesi olabildiği gibi spor kulüpleri gibi seçilmiş bazı mükellef gruplarına da yönelebilmektedir. Yine düzenlemelerin bazılarında asıl kamu alacakları da af kapsamına alınmış olsa da büyük bölümünde asıl kamu alacaklarının tahsili korunmuş asla bağlı alacakların bir kısmının veya tamamının tahsilinden vazgeçilmiştir.

4. Vergi Aflarının Çıkarılma Nedenleri

Vergi aflarına yönelik düzenlemeler, bazen ülke içinden kaynaklanan bazen de dünya genelinde meydana gelen ve geneli etkileyen nedenlerle ortaya çıkmış ekonomik sorunların çözümüne yardımcı olabilmek, mükelleflerin ödevlerini kolaylaştırmak adına çıkarılmaktadır. Bununla birlikte bu düzenlemeler mali, idari, sosyal ve siyasi gerekçelerle çıkarılabilmektedir. Değişik gerekçelerle hazırlanmış bu düzenlemeler incelendiğinde özellikle son dönemlerde yapılan düzenlemelerin vergi tahsilatında görülen düşüşü durdurabilmek adına ekonomik nedenlerle yapıldığı başka bir ifadeyle ihtiyaç duyulan vergi gelirleri şiddetini baskılayabilmek ve daha yüksek tutarda gelir sağlama düşüncesinin ön

planda yer aldığı görülmektedir. Zira sıklıkla başvuru ve kronikleşen vergi affı düzenlemeleri mükelleflerin bu yöndeki beklentilerinin yükselmesine ve söz konusu düzenlemeleri bekleyen hatta düzenlemelerden nemalanan mükellef türünün ortaya çıkmasına neden olmuştur.

4.1. 4.1. Ekonomik ve Mali Nedenler

Ekonomik nedenler boyutları ve sonuçları itibariyle vergi aflarının en önemli nedenleri arasında yer almaktadır. Yüksek enflasyonun varlığı, dövizde yaşanan dalgalanma ve darboğaz, siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar ekonomiye ciddi zararlar verir. Bununla birlikte piyasada belge düzeninin yerleşmemiş olması veya belgeye dayalı ticaretten kaçınılması, beyan edilmeyen servetlerin beyan edilen servete nazaran büyüklüğü ve bu servetlerin yurt dışına transfer edilmiş olması veyahutta edilme ihtimali yapılan af düzenlemelerine zemin hazırlamaktadır. Zira devlet anlayışında meydana gelen değişim, yüklenen sorumlulukların çeşitliliği hizmet sunumunda ihtiyaç duyulan finansman ihtiyacının şiddetini günden güne artırmaktadır. Devletin artan gelir ihtiyacının yanında yaşanan ekonomik sorunlar ve yüksek enflasyon mükellefler açısından da çeşitli yükler getirmekte oluşan olumsuzlukların giderilme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Vergilendirmeye ilişkin ödevlerini zamanında ve tam olarak yerine getirmeyen veya şekli ödevleri yerine getirmekle birlikte vergiyi ödeyemeyen mükellefler üzerinde oluşan bu olumsuzlukların sonlandırılması veya azaltılması şarttır. Zira söz konusu olumsuz bu koşulların düzeltilmemesi gelirleri azalan mükelleflerin belki de ekonomik hayattan çekilmek zorunda kalmalarına neden olabilecektir. Bu durum bazı sorunların çözümünü kolaylaştırır da vergi tabanının daralmasına, kamu gelirlerinin azalması dolayısıyla da gelecekteki kaynak ihtiyacının artmasına neden olacaktır (Doğan & Besen, 2008:28). Buna karşılık kısa vadede kamu gelirlerinin artırılması her zaman mümkün olmayabilir. Vergi oranlarında bir artışın veya politik ve ekonomik şartlar nedeniyle bütçenin daraltılmasının mümkün olmadığı durumlarda vergi affına yönelik düzenlemeler daha cazip ve uygulanabilir hale gelebilir. Artırılması mümkün olan buna benzer diğer nedenlerin varlığı; devlet açısından tahsil edilemeyen bir alacak, mükellef açısından ise vergi borcuna ek bir yük olarak ortaya çıkan bazı borçların, af düzenlemeleri ile kısmen veya tamamen kaldırılmasını gerekli kılar. Böylece

borçları kısmen veya tamamen terkin edilen mükelleflere devletle olan ilişkilerinde görevlerini zamanında ve tam olarak yerine getirme imkânı verilmiş olur. Ayrıca kayıt dışı ekonominin azaltılması, vergilendirilmeyen sermayenin ekonomiye kazandırılması kamu gelirlerinin artmasına, doğal olarak da tahsil edilen tutar kadar bütçede oluşacak açıkların azalmasına hizmet eder. Bu durum aynı zamanda olumsuz etkilenen vergilendirmede adalet ilkesinin yeniden tesisine katkı sağlar ve vatandaşların düzenli bir vergi ödeyicisi haline gelmelerini teşvik eder. Dolayısıyla yükü hafifletilenlerin gönüllü uyumu ile kamu hizmetlerinin maliyeti karşılandığı ölçüde artan gelir ihtiyacının şiddeti de hafifletilmiş olur. Yurt dışına kaçmış/kaçırılmış ekonomik değerlerin yurda geri getirilmesi amacıyla yapılan düzenlemeler, gerçekleşme oranında kayıtlı ekonomiyi genişleteceğinden toplum refahının artmasına katkı sağlar. Uzun süredir hazineye intikali ertelenmiş veya tahsilatta yaşanan aksamalar nedeniyle sürüncemede kalmış alacakların tahsil edilmesiyle birlikte idare ile ortaya çıkmış uyuşmazlıklar da çözüme kavuşmuş olacaktır.

4.2. Siyasi Nedenler

Affi çıkarıp çıkarmamak veya çıkarılacak affın kapsamını belirlemek tümüyle siyasi bir karardır ve siyasi güçlerin elindedir (Sayar, 1987:65). Tarihsel süreç içinde özellikle de milli savunma giderlerinin arttığı dönemlerde yaşanan bütçe açıklarını kapatabilmek için harcamaların kısılması ve vergi oranlarının artırılması yönündeki çözüm arayışları hükümetlerin yeniden seçilebilme şansını azaltmıştır. Dolayısıyla yönetimdeki politikacılar tarafından yeniden seçilebilmek adına vergi aflarına yönelik düzenlemeler alternatif politika aracı haline gelmiştir (Avşaroğlu & Şener, 2023:377). Seçmen iradesiyle göreve gelen politikacılar siyasi çıkar güdüsüyle hareket ederek aldıkları oyların karşılığını ödemek, gelecek seçim dönemlerinde yeni oyları garantileyebilmek ya da çıkar ve baskı gruplarının çabalarıyla vergi affına yönelik düzenlemeler yapabilmektedir (Edizdoğan & Gümüş, 2013:103). Af düzenlemeleri, bir tarafta seçmenleriyle arasındaki uzlaşmayı sağlamaya çalışan hükümetin diğer tarafta kendi faydasını en üst düzeye çıkarma gayretindeki seçmen gruplarının çabalarıyla sürekli gündemde kalmış, çoğu dönem siyasi partilerin vazgeçilmez propaganda aracı olmuştur. Türkiye’de çok partili

dönemin başladığı ve seçimlere çok partili sistemle gidildiği 1946 yılından itibaren vergi afları -kabul edilsin veya edilmesin- özellikle seçimden önce ya da hemen sonra gündeme gelen konular arasında yer almıştır (Savaşan, 2006:55).

Vergi idaresinin karşılaştığı ve zamanında çözülememiş sorunların arttığı, vergi yargısında oluşan ve içinden çıkılmaz bir hal alan iş yükünün büyüklüğü karşısında hükümetler vergi sisteminde reform yapılmasını planlayabilmekte ve bu dönemler itibarıyla vergi aflarına başvurabilmektedir. Nitekim kısa vadede yapılacak reform düzenlemeleri ile daha etkin ve başarılı bir vergi idaresi ihdas edilebilmesi; yapılan düzenlemelerin eksiklikleri gidermedeki başarısı kadar eski alışkanlıkların terkedilmesine de bağlıdır. Bu nedenle uzlaşamayan ve kronikleşen sorunların tez zamanda çözüme kavuşturularak birikmiş iş yükünün azaltılması ve sorunlu dosyaların tasfiyesinin sağlanmasına katkı verilmesi gerekir. Böylece hem yükümlülere ihdas edilen yeni düzenlemelere gönüllü uyum sağlayabilme hem de idareye yaptığı reform niteliğindeki değişiklikleri başarıya ulaştırma imkânı verilmiş olur. Bir diğer yönüyle başarılı olunabildiği nokta kadar bürokraside; vergi idaresi ve yönetimine, siyasi olarak da hükümlere imajlarını ve kendilerine duyulan güveni tazeleme/koruma fırsatı sunulur. Zira geçmişte yaşanan ve çözülememiş sorunlar, çoğu zaman iktidarların değişmesine neden olmakta bu durum da yeni gelen hükümeti, bir bakıma eski hükümetin/hükümetlerin mali bakiyesi kabul edilen uzlaşamamış mali işlemlerini tasfiyeye zorlamaktadır. Bu amaçla vergi affına yönelik düzenlemeler hükümetlerin aynı zamanda bir seçmen olan mükellefler ile arasında bir uzlaş köprüsü olması maksadıyla politika aracı olarak kullanılabilir. TBMM'nin kurulduğundan bu yana genel ve mahalli idareler seçimleri ile yapılan af düzenlemeleri Tablo 2'de verilmiştir.

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

Tablo 2: Genel- Mahalli İdare Seçimleri ve Vergi Af Düzenlemeleri (1921-2024)

Yıllar	Genel Seçimler	Mahalli İdare Seçimleri	Vergi Affı Kanunları
1921			✓✓
1923	✓		
1924			✓
1927	✓		
1930		✓	
1931	✓		
1934		✓	✓✓
1935	✓		✓
1938		✓	
1939	✓		✓
1942		✓	
1943	✓		✓
1944			✓
1946	✓	✓	✓
1947			✓
1948			✓
1950	✓	✓	
1954	✓		
1955		✓	
1957	✓		
1960			✓
1961	✓		✓
1963		✓	✓✓✓✓
1965	✓		✓
1966			✓
1968		✓	
1969	✓		
1970			✓

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

1973	✓	✓	
1974			✓
1977	✓	✓	
1981			✓✓
1982			✓
1983	✓		✓
1984		✓	
1985			✓
1987	✓		✓
1988			✓✓
1989		✓	✓
1990			✓
1991	✓		
1992			✓
1994		✓	✓
1995	✓		
1996			✓
1998			✓
1999	✓	✓	
2001			✓
2002	✓		✓✓✓
2003			✓✓
2004		✓	✓
2005			✓
2006			✓
2007	✓		
2008			✓✓✓
2009		✓	✓
2011	✓		✓
2013			✓

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

2014		✓	✓
2015	✓✓		
2016			✓
2017			✓
2018	✓		✓
2019		✓	✓
2020			✓
2021			✓
2023	✓		✓
2024		✓	

✓Yapılan her bir düzenlemeyi ifade etmektedir.

Kaynak: <https://www.ysk.gov.tr/tr/milletvekili-genel-secim-arsivi/2644> ve <https://tr.wikipedia.org> adreslerindeki verilerden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 2 incelendiğinde T.B.M.M.'nin kuruluşundan günümüze kadar Türkiye'de 27 kez milletvekili seçimleri yapıldığı, yapılan af düzenlemelerinin 10'unun bu seçimler ile aynı yılda çıkarıldığı görülmektedir. Bununla birlikte mahalli idare seçimleri ile aynı yılda yapılan vergi affına yönelik düzenleme sayısı 9'dur. Tabloda da görüldüğü üzere vergi aflarına yönelik düzenlemelerin genellikle seçimlerle aynı yıllarda veya seçimlerin hemen öncesi/sonrasında yapıldığı görülmektedir. Tek partili dönemde (1923-1945) 6'sı genel 4'ü mahalli olmak üzere toplam 10 seçim yapılmış olmasına karşılık bu dönemde vergi affına yönelik düzenleme sayısı 9'dur. Özellikle 1924-1933 yılları arasında yapılan 2'si genel 1'i mahalli idare seçimi olmak üzere toplam 3 seçime rağmen vergi affına yönelik herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. 1946 yılında çok partili siyasal hayata geçilmiş olmakla birlikte yine 1949-1959 yılları arasında yapılan 3'ü genel 2'si yerel seçime toplam 5 seçime rağmen vergi affına yönelik hiç düzenleme yapılmamıştır. Bu iki dönem dışında siyasi istikrarsızlığın egemen olduğu 1971-1980 yılları arasında ise sadece Cumhuriyetin ilanının 50'inci yılı nedeniyle yapılan vergi cezalarının affına yönelik 1 adet af düzenlemesi dikkat çekmektedir. Buna karşılık 2001-2010 yılları arasında 2'si genel 2'si mahalli idare seçimi olmakla birlikte toplam 4 seçim yapılmış, yapılan 13 adet vergi affı düzenlemesi ile bu dönem Cumhuriyetin ilanından bu yana en yoğun af düzenlemesinin yapıldığı on yıllık dönem olmuştur. Nitekim 2000 yılından günümüze yapılan 7'si genel 5'i de mahalli idareler seçimi olmak

üzere toplam 12 seçime karşın yapılan 23 adet vergi affı düzenlemesi, yapılan seçimler ile bu düzenlemelerin sıklığını alışkanlık haline getirmiştir.

Günümüze kadar çıkarılan diğer af düzenlemeleri değerlendirildiğinde genel seçimler öncesi veya sonrasında mutlaka af düzenlemelerine yer verilmesine rağmen 1949-1960 yılları arasında bu yönde bir kanun çıkarılmamıştır. Bununla birlikte mahalli idare seçimlerinin yapıldığı 1963 yılında gerek gerçek kişilere gerekse de spor kulüpleri ve tüzel kişilere yönelik vergi aslı ve cezaları bakımından dört farklı Kanun ile af düzenlemesi yapılmıştır. Vergi affına yönelik düzenlemeler; 1960-1970’li yıllarda genel af kanunlarıyla çıkarılmış olmalarına rağmen 1980 yılından itibaren gerekçeleri ve amaçları açısından özel olarak çıkarılan kanunlar ile yürürlüğe konulmuştur (Aydemir & Bahçe, 2021:35).

4.3. Sosyal ve İdari Nedenler

Vergi idaresi ve yargısının verimli ve etkin çalışması, kanunların istikrarlı olması ve günün ihtiyaçlarını karşılaması, vergi ahlakı, vergi bilinci, cezaların caydırıcılığı ve kişinin sahip olduğu ekonomik koşullar vergilerin zamanında ve tam olarak ödenmesi bakımından önemlidir. Bununla birlikte mevzuattaki değişiklikler, düzenlemelerin yeterince açık olmaması nedeniyle yaşanan yorum farklılıkları, zamanla artan iş yükü ve denetim elemanı sayısındaki yetersizlikler gibi nedenler vergi idaresi ile mükellef arasında var olan ihtilafların artmasına ve uyuşmazlıkların yargı aşamasına taşınmasına neden olmaktadır. Özellikle enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde yapılacak ödemelerin alternatif getirisi, yargı sürecinin uzunluğu ve davanın mükellef lehine sonuçlanma olasılığının yüksekliği verginin ve buna bağlı alacakların tahsilini geciktirmektedir. Bu durum zaten yoğun olarak çalışan vergi idaresi ve yargısını görev yapamaz hale getirmektedir (Keleş, 2002:77).

Vergi yükümlülüklerinin zamanında ve tam olarak yerine getirilmemesi veyahutta vergilendirmeye konu olan işlemlerin idarece tespit edilememesi, kayıt dışında tutulması bir diğer yönüyle yükümlülüklerini düzenli olarak yerine getirenler açısından eşitsizliğe de neden olmaktadır. Yine mevcut vergi sisteminde köklü reformların planlandığı dönemlerde yapılacak düzenlemelerin kısa sürede başarılı olabilmesi, mükellef alışkanlıklarının değiştirilebilmesi, adaletsizliklerin kısa sürede giderilmesi adına iş yükünün hafifletilmesini hatta bazı hallerde eski dosyaların tasfiyesini

gerektirebilmektedir. Bu nedenlerin varlığı ve sürekliliği idarenin vergi affına yönelik düzenleme yapmasını kaçınılmaz kılmaktadır. Mükelleflerin yeni düzenlemelere uyum sağlayabilmesi ve kusurlu hareketlerinden vazgeçerek vergi gelirlerine gönüllü katkılarını artırabilmesi reform hareketlerinin bazen vergi aflarıyla desteklenmelerini bir zorunluluk haline getirebilmektedir (Dönmez, 1990:15). Yine vergi sisteminin eksiklikleri ve uygulamadaki sıkıntıların azaltılması bakımından, vergi idaresinin etkinliği sorununun çözümüne yönelik olarak azalan mükellef uyumunu ve düşen vergi gelirlerini artırmak ve biriken adli ve idari dosyaları temizlemek için af düzenlemeleri bir can simidi olarak görülebilmektedir⁷ (Savaşan, 2006:52).

5. Vergi Afları ile İlgili Görüşler

Belirlenen bazı özel amaçların gerçekleştirilmesi için kullanılan vergi affına yönelik düzenlemeler ile ilgili olarak literatürde pek çok görüşün yer aldığı söylenebilir. Bu görüşlerin bazıları hızlı bir gelir sağlama aracı olması, tahsili zora düşen alacaklar için tahsil imkânı oluşturması, kayıt dışı ekonomiyi kayıt altına alabilme fırsatı sunması vb. gibi nedenlerle bu düzenlemelere olumlu bakarken; diğer taraftan bazı görüşler de vergi adaleti ve eşitliği bozması, vergiye gönüllü uyumu azaltması, devlete olan güveni zedelemesi vb. gibi nedenlerle karşı çıkmaktadır. Vergi aflara yönelik olumlu ve olumsuz eleştiriler özet olarak Tablo 3’ de verilmiştir.

⁷ Örneğin, 2431 ve 2571 sayılı Kanunların ardından yargı organlarından yaklaşık 89.840, takdir komisyonlarından da yaklaşık 935.174 dosya çekilmiştir (Dönmez, 1990:302).

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

Tablo 3: Vergi Aflarına İlişkin Görüşler

Vergi Aflarına Yönelik Olumlu Eleştiriler	Vergi Aflarına İlişkin Olumsuz Eleştiriler
Kabul görmesi ve katılım sağlandığı oranda kayıt dışılığı azaltacağından vergi tahsilatını daha kolay ve hızlı hale getirir, finansman açığını kapatır. Bu ölçüde borçlanma maliyetini düşürür.	Vergi adaleti ve eşitlik başta olmak üzere temel vergilendirme ilkelerini zedeler. Rekabet eşitsizliğine neden olur ve vergiye ilişkin ödevlerini zamanında yerine getirenlerin cezalandırıldığı algısı oluşturur.
Vergi idaresinin ve yargısının iş yükünü hafifleteceğinden dolayı olarak da olsa kamu giderlerini azaltarak yönetim maliyetlerinde düşüş sağlar.	Gelecekteki af beklentilerini artıracığından dürüst mükelleflerin de vergi kanunlarına itaatinin azalmasına ve daha az vergi ödemesine neden olur.
Vergi kaybına neden olanlar için temiz bir sayfa açılması imkanı sunduğundan mükellefler ile vergi idaresi arasında işbirliğinin yeniden oluşmasına katkı yapar.	Vergi suçlarını işleyenlerin cezalarının affedilmesi, suç işleme potansiyeli olanlar açısından bir teşvik unsuru olarak algılanabilir ve suçlar tasarlanarak işlenebilir.
Bir defaya mahsus olarak çıkarılması, aftan sonra katı cezai yaptırımlarla donatılmış vergi reformlarının bir parçası olması halinde güçlü bir vergi idaresinin tesisinde fayda sağlar.	Tekrar eden af düzenlemeleri hükümetlerin vergi tahsilatı konusundaki zayıflığı, otorite boşluğu olarak algılanabilir. Adalet anlayışını zedeler ve devlete olan güveni azaltır.
Siyasi, ekonomik ve mali kriz dönemlerinden sonra oluşan olumsuzlukları azaltabildiği ölçüde ekonomik hayattan çekilecek mükelleflere faaliyetine devam etme imkanı verir.	Af düzenlemelerinden önce mükelleflere vergi borçlarının ödenmesi bakımından vade uzatımı, daha kolay şartlarla tecil uygulaması imkanı verilebilirse bu gelirler normal yolla toplanabilir.
Vergi denetim ve incelemesinin yetersizliği nedeniyle ortaya çıkan olumsuzlukların giderilmesine yardımcı olur.	Vergi denetiminin etkinliğinin azalmasına yol açtığından suçların artmasına hatta meşrulaşmasına fırsat verir.

Kaynak: (Kargı & Yüksel, 2010: 31-34); (Yurdadoğ & Coşkun, 2017:138); (Keskin & Mastar Özcan, 2021:142).

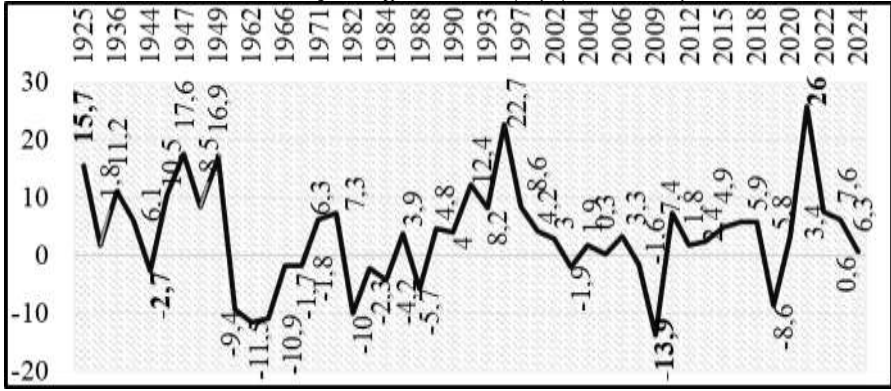
Tablo 4'te yer verilen görüşler değerlendirildiğinde vergi aflarına yönelik düzenlemelerin tek başlarına doğrudan doğruya tamamen iyi ya da kötü olarak değerlendirilmesinin çoğunlukla mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. İzlenen politikaların, ekonomik ve siyasi konjonktürün, toplumun siyasal, sosyal ve psikolojik yapısının bu düzenlemelerin başarısında önemli rol üstlendiği ve birlikte değerlendirilmesi gerektiği görülmektedir. Bununla birlikte süreklilik arz eden düzenlemelerin de gerek vergi idaresini gerekse

de hükümeti zayıflatacağı, yaptırım gücünün yıpranmasına neden olacağından vergiye gönüllü uyumu azaltacağı da aşıkardır.

6. Vergi Aflarının Vergi Gelirlerine Etkisi

Kuruluşundan günümüze kadar vergiye yönelik pek çok af kanunu çıkaran TBMM, önceleri yürürlükten kaldırılan vergi ve vergi aslına ilişkin af düzenlemelerine yer verirken zaman içinde bu düzenlemelerde vergi aslına bağılı alacak ve vergi cezaları ile Sosyal Güvenlik Kurumu kapsamındaki alacak asılları ve bunlara bağılı diğere alacaklara yönelmiştir. Türkiye’de hükümetlerce vergi barışı, mali barış, varlık barışı, ödeme kolaylığı, tahsilatın hızlandırılması, alacakların yeniden yapılandırılması, mali milat gibi çeşitli adlar altında hazırlanan vergi aflarına yönelik düzenlemeleri çıkartma geleneğı devam etmektedir. Bununla birlikte yapılan düzenlemelerin kapsamının vergilerle sınırlı kalmayıp sigorta prim alacakları, öğrenim kredisi alacakları, elektrik, su ve atık su bedeli alacakları gibi alacakları da af kapsamına dahil ettiğı görölmektedir. (Şenyüz, 2014:91). Hatta bazı düzenlemeler ile matrah artırımını yapılması karşılığında mükelleflerin vergi incelemesi dışında kalması, kayıt dışı stoklarını vergisiz veya çok düşük vergiler ile sermayelerine ilave edebilmelerine imkan tanınmıştır. Geçmişten günümüze vergi afları sonrasında bütçe kanunu ile hedeflenen ve gerçekleşen genel bütçe gelirlerine ilişkin veriler Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1: Vergi Afları Sonrasında Bütçe Kanunu ile Hedeflenen ve Gerçekleşen Genel Bütçe Vergi Gelirleri (%) (1925-2024)

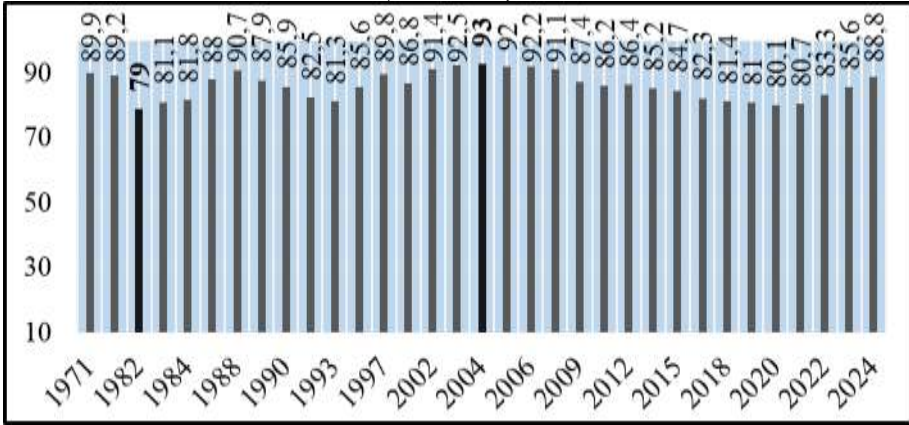

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı sitesinde yer alan hedeflenen ve gerçekleşen bütçe vergi gelirleri istatistiklerinden yararlanılarak oluşturulmuştur (https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_9.xls.htm, Erişim: 08.10.2025).

Şekil 1 incelendiğinde; TBMM'nin açıldığı yıldan II. Dünya Savaşına kadar, bütçe kanunu ile hedeflenen vergi gelirleri tutarının üzerinde vergi tahsilatının gerçekleştiği, savaş yıllarında hedefler tutturulamasa da kısa sürede yeniden hedeflenenin üzerinde vergi tahsilatının gerçekleştiği anlaşılmaktadır. 1948 yılından itibaren ise hedeflenen bütçe gelirlerinde sürekli ve kademeli olarak artan bir düşüş yaşanmış 1971 yılından itibaren yeniden hedeflenen vergi tahsilatlarına ulaşılmıştır. 1975 yılından itibaren yeniden başlayan düşüş 1982 yılında vergi gelirleri tahsilatının %10'luk bir sapma ile gerçekleşmesine neden olmuştur. 1982-1988 yılları arasında yaşanan dalgalanmalara karşın 1988 yılından 2003 yılına kadar gerçekleşen bütçe vergi gelirleri bütçe kanunu ile hedeflenen bütçe gelirleri tahsilatının üzerinde seyretmiştir. Hedeflenen ile gerçekleşen bütçe gelirlerinin birbirine en yakın olduğu 2004-2007 yıllarından sonra -yaşanan global krizlerin etkisiyle- 2009 yılında hedeflenen vergi gelirlerindeki sapma süreçteki en yüksek noktaya ulaşmış ve vergi gelirleri tahsilatında hedeflenene oranla %13,9'luk bir azalma yaşanarak hedeflenenin çok uzağında kalınmasına neden olmuştur. Bu düşüşten sonra yapılan geniş kapsamlı vergi affı düzenlemelerinin de katkısıyla 2018 yılına kadar hedeflerde bir düşüş yaşanmamış, 2021 yılında ise hedeflenen bütçe gelirlerinin %26 fazlasıyla genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı gerçekleşerek süreçteki en yüksek noktaya ulaşılmıştır.

Yaklaşık her iki yılda ve seçimlerin öncesinde/sonrasında vergi aflarına yönelik düzenlemeler yapılmış olsa da bunların genel bütçe vergi gelirleri tahsilatına aynı oranda yansımadağı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte 1970 yılı sonrası yıllar itibariyle genel bütçe vergi gelirleri toplam tahakkuk/tahsilat oranları incelendiğinde genel olarak 2007-2020 yılları arasında düşüş gösterdiği 2021 yılından itibaren eski düzeyde olmasa da yükseldiği görülmektedir. Söz konusu döneme ilişkin genel bütçe vergi gelirleri toplam tahakkuk/tahsilat oranları Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2: Genel Bütçe Vergi Gelirleri Toplam Tahakkuk/Tahsilat Oranları (%) (1971-2024)

Kaynak: Gelir İdaresi Başkanlığı sitesinde yer alan genel bütçe vergi gelirleri tahsilat oranları tahakkuk/tahsilat oranlarına ilişkin istatistiklerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

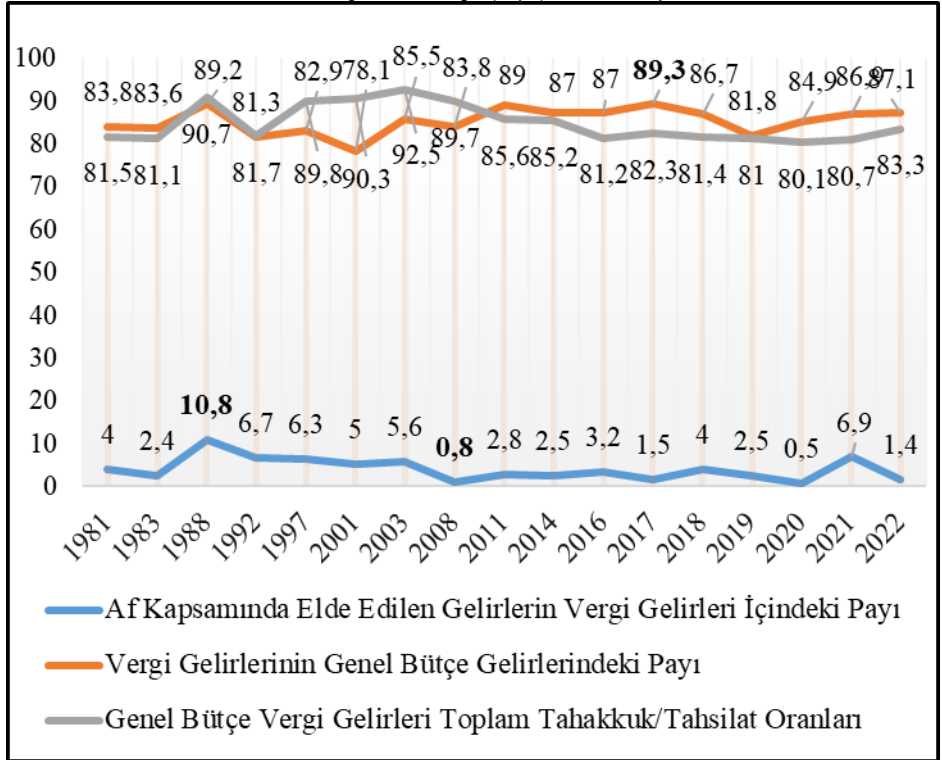
(https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/VI/GBG/Tablo_17.xls.htm, Erişim:11.10.2025).

Şekil 2 incelendiğinde; vergi aflarından sonra tahakkuk eden genel bütçe gelirlerinin tahsilatının istenen düzeyde artış sağlamadığı ve bazı yıllarda diğer ekonomik nedenlerle hedeflenen olağan tutarın da altında kaldığı görülmektedir. 1970-1983 yılları arasında genel ve mahalli idareler seçimi olarak yapılan 5 seçim ve 6 adet vergi affına yönelik düzenlemeye rağmen 1982 yılı itibariyle toplanan vergi gelirleri incelenen dönem itibariyle en düşük düzeyde %79 olarak gerçekleşmiştir. Günün ekonomik koşullarının yanında yakın dönemde ülkede yaşanan diğer olumsuzlukların da bunda payı büyüktür. 1970-2000 yılları arasında en yüksek tahakkuk/tahsilat oranı %90,7 ile 1988 yılında gerçekleşmiştir. 1983 yılı itibariyle artmaya başlayan oran 1988 yılı itibariyle zirve yapmıştır. Şekil 3’de de görüldüğü üzere vergi afları kapsamında elde edilen gelirler genel bütçe gelirleri içinde bu dönemde

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

en yüksek paya ulaşmıştır. Bununla birlikte 2004 yılında vergi gelirlerinin toplam tahakkuk/tahsilat oranı %93 olarak incelenen dönem itibariyle en yüksek oranda gerçekleşmiştir. Ancak 2004 yılından itibaren yapılan 6'sı genel 4'ü mahalli idareler seçimi olmak üzere 10 seçim ve 16 adet vergi affına yönelik düzenlemeye rağmen vergi gelirlerinin tahakkuk/tahsilat oranları düşmeye devam etmiştir. 2014 yılından sonra gerçekleşen tahsilat oranları ortalaması (83,3), incelenen dönemin ortalamasının (%86,2) dahi altında kalmıştır. Vergi aflarına yönelik düzenlemeler neticesinde yapılan tahsilatların, vergi gelirleri içindeki payı ve tahakkuk/tahsil oranları üzerindeki değişim Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3: Vergi Afları Kapsamında Elde Edilen Gelirlerin Genel Bütçe Vergi Gelirleri İçindeki Payı (%) (1981-2022)

Kaynak: 1980-2022 Yılları arasında yapılan af düzenlemelerinden elde edilen veriler eşliğinde Gelir İdaresi Başkanlığı sitesinde yer alan istatistiklerden yararlanılarak oluşturulmuştur (Güler, 2020:265), (Akçay, 2023:653).

Şekil 3'te yer alan veriler incelendiğinde söz konusu yıllar itibariyle vergi afları kapsamında elde edilen gelirlerin vergi gelirleri içindeki payının ortalama %3,93'ünü olduğu, 1988 yılında ise vergi gelirlerinin %10,8'ini oluşturduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2008 yılında af kapsamında elde edilen gelirlerin vergi gelirlerinde beklenen artışı sağlamadığı ve genel bütçe vergi gelirleri içinde %0,8 oranında bir paya sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye, 1980 sonrası yapılan vergi affına yönelik düzenlemelerin bir kısmından kısa zamanda yüksek gelirler elde etmesine rağmen 2003 yılından sonra hedeflenen gelir tutarlarına ulaşamamıştır (Güler, 2020:270). Bununla birlikte genel bütçe vergi gelirleri tahakkuk/tahsil oranlarında da ciddi düşüşler yaşanmıştır. 2004 yılında %93 ile 2000-2023 yılları arası en yüksek tahakkuk/tahsil oranı yakalanmış olmasına rağmen 2008 yılından itibaren bu oran düşmeye başlamıştır. 2020 yılında bu oran %80,1'e kadar gerilemişken 2021 yılı itibariyle yükselmeye başlamış her ne kadar 2023 yılında %85,6 düzeyine ulaşmış olsa da söz konusu dönem ortalamasını %86,7'yi yakalayamamıştır. Hiç şüphe yok ki dünyada yaşanan ekonomik krizlerin ve pandeminin vergi tahsilat oranlarının düşmesinde payı büyüktür. Ancak söz konusu yıllar itibariyle çıkarılan 23 af düzenlemesinin payının da ihmal edilmemesi gerekir. Sıklıkla tekrar edilen, bu son denilmesine rağmen kısa süre içinde yinelenen af düzenlemeleri bu yöndeki mükellefler üzerindeki beklentiyi yüksek tuttuğu için tahsilatlarda öngörülen/hedeflenen tutarlar gerçekleşmemektedir. Görüldüğü üzere hükümetlerce uygulanan vergi aflarından beklenen getiriler sağlanamamıştır. Hatta vergi affının uygulandığı kimi yıllarda vergi gelirlerinde düşüş yaşanmıştır (Öz & Buyrukoğlu, 2011:97).

7. Vergi Aflarının Vergi Uyuşmazlıklarına Etkisi

Genel tanımlama ile uyuşmazlık, karşılıklı bir konu üzerinde farklı görüşlere sahip olunması nedeniyle düşülen anlaşmazlığı ifade etmektedir (Yardımcıoğlu & Kütükçü, 2014:3). Herhangi bir konu üzerinde, tarafların sahip oldukları farklı düşünce ve görüşler sebebiyle ortaya çıkan anlaşmazlıklar olarak da ifade edilebilir (Çavdar, 2024:97). Başka bir ifadeyle karşılıklı iki tarafın bir konu üzerinde aynı fikirde olmamaları ve ortak bir nokta bulamamaları sonucunda yaşadıkları fikir ayrılıklarıdır (Sarılı, 2018:263). Vergilendirme sürecinde de kamu gücüne dayalı olarak

tek taraflı işlemler gerçekleştiren vergi idaresi ile mükellef arasında çeşitli nedenlerle anlaşmazlıklar yaşanabilir. Vergi alacaklısı durumundaki devlet ile vergi borçlusu durumundaki mükellef arasında vergi kanunlarının yanlış yorumlanması, hata, yanlış ve buna benzer işlemler neticesiyle ortaya çıkan anlaşmazlıklar vergi uyuşmazlığı olarak adlandırılır (Tosuner & Arıkan, 2014:2).

Vergi kanunlarının sayısal çokluğu ve günün ekonomik koşullarına ayak uydurabilmek adına sıklıkla değiştirilmesi, mükelleflerin daha az vergi ödeme veya hiç ödememe eğiliminde olmaları, inceleme neticesinde ortaya çıkarılan matrah farkları, vergi miktarına yönelik yapılan hatalar, tarh, tebliğ ve tahsil aşamalarında mükellef veya vergi sorumlusunun iddiaları vb. gibi nedenlerle vergi uyuşmazlıkları yaşanabilmektedir. Bu uyuşmazlıklar dava aşamasına gitmeden vergi idaresi ile mükellef arasında uzlaşarak çözülebileceği gibi yargı aşamasında da çözüm yolu aranabilir. İdari aşamada çözüm yolları vergi hatalarını düzeltme, pişmanlık ve ıslah, uzlaşma ve cezalarda indirimdir. İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2'nci maddesi gereğince idarenin işlemleri yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden hukuka uygun olmak zorundadır. Aksi halde menfaatleri ihlal edilenler tarafından dava konusu yapılabilirler. Vergilendirme işlemleri de vergi idaresi tarafından tek taraflı bir işlem olarak re'sen gerçekleştirildiğinden hukuka uygunluğu bakımından iptal davasına konu yapılabilirler. Bu durumda yaşanan anlaşmazlık yargı merciinin kararıyla kesin olarak sona erer (Oktar, 2018:418).

2015 yılından sonra genel ve mahalli idareler seçimleri olmak üzere altı seçim yapılmış buna karşılık her yıl vergi affına yönelik bir düzenleme hazırlanarak yürürlüğe konulmuştur. İlgili dönem itibarıyla vergi mahkemelerinde açılan ve görülen davalara veriler ilişkin Tablo 4' de verilmiştir.

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

Tablo 4: Vergi Mahkemelerinde Görülen Dosya Sayıları

Dosya Türü	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Gelen	150.676	152.575	143.149	147.491	140.950	173.529	192.426	176.972	139.329	124.985
Geçen yıldan devir	46.533	42.434	42.055	49.020	31.449	39.540	55.719	55.878	50.848	31.004
Bozularak gelen	5.474	5.727	5.341	7.478	7.690	5.922	6.035	3.825	2.454	1.583
Yıl içinde açılan	98.669	104.414	95.753	90.993	101.811	128.067	130.672	117.269	86.027	92.398
Karara bağlanan	108.242	110.520	94.129	116.042	101.410	117.810	136.548	126.124	108.325	87.086
Gelecek yıla devir	42.434	42.055	49.020	31.449	39.540	55.719	55.878	50.848	31.004	37.899

Kaynak: <https://adlisicil.adalet.gov.tr/#> adresinde yer alan istatistiklerden derlenerek oluşturulmuştur (Erişim:11.11.2025).

Tablo 4'te yer alan veriler incelendiğinde vergi mahkemelerinde 2015 yılında görülen toplam dava sayısının 150.676 iken 2024 yılına gelindiğinde bu sayının yaklaşık %17 civarında azaldığı, buna karşın usul veya esas yönünden üst mahkemelerce istinaf veya temyiz incelemesi sonucu bozularak yeniden görülmek üzere vergi mahkemelerine iade edilen dosya sayısında 2019 yılı sonuna kadar kademeli olarak artışların yaşandığı bu tarihten sonra düşmeye başladığı görülmektedir. Bununla birlikte aynı süreç içinde yeni açılan dava sayıları irdelendiğinde; 2015 yılına nazaran 2021 yılında açılan dava sayısının yaklaşık %24,5 oranında artmasına karşın takip eden yıllarda önemli bir azalma gerçekleşmiştir. Yine 2023 yılından 2024 yılına geçildiğinde açılan dava sayısında %7,4 oranında bir artış ve karara bağlanan dosya sayısında ise %19,6 oranında azalma dikkat çekmektedir. 2016-2021 yılları arasında düzenli olarak her yıl vergi affına yönelik düzenlemeler yapılmış olmasına karşın dönemi takip eden üç yıldan sonra açılan dava sayılarında önemli artışlar yaşanmıştır. Bu yönüyle değerlendirildiğinde yapılan düzenlemelerin vergi yargısının yükünü geçici olarak azalttığı, yaşanan uyuşmazlıklardaki artışların belirli bir süre sonra yeniden görülmeye başlandığını söylemek mümkündür.

Vergi mahkemelerinde açılan davaların bir kısmı doğrudan doğruya vergi affına yönelik düzenlemeler ile ilişkilendirilebilmektedir. Ancak geçmişe yönelik Adalet Bakanlığı tarafından yapılan istatistiki düzeltmeler ve istatistik başlıklarındaki değişim düzenli ve tutarlı bir veri elde edilmesini güçleştirse de doğrudan af veya yapılandırma kanunlarıyla ilgili uyuşmazlıklar ile vergi barışı çerçevesindeki düzenlemeler ile

VERGİ SİSTEMİNDE DEĞİŞİM:
HUKUKİ UYUŞMAZLIKLAR, AFLAR VE YENİ VERGİ DÜZENİ

ilişkilendirilebilen ve karara bağlanan bu davaların sayısı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Vergi Affına Yönelik Kanunlarla Doğrudan İlişkili Davalara Yönelik Vergi Mahkemesi Kararları

Karar Türü	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2022	2023	2024
Birleştirme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Red	61	10	41	94	23	13	16	47	48	138
İptal	17	5	17	39	8	12	24	48	31	155
Kısmen iptal-kısmen red	5	1	-	4	1	-	3	5	-	5
İlk inceleme üzerine dilekçe ve davanın reddi merciiine tevdi	4	5	29	16	9	-	4	7	11	11
Mercii tayini-bağlantı	1	-	-	1	2	-	1	1	1	6
Kabul, feragat vb. nedenlerle karar verilmesine yer olmadığı	2	-	7	4	1	-	3	-	-	-
Davanın açılmamış sayılmasına	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Re'sen inceleme üzerine verilen kesin kararlar	2	2	8	4	6	4	3	-	-	-
Diğer	-	-	4	2	4	-	-	4	4	-
Toplam	93	23	106	165	54	29	54	112	95	325

Kaynak: <https://adlisicil.adalet.gov.tr/#> adresinde yer alan istatistiklerden derlenerek oluşturulmuştur (Erişim: 11.11.2025).

Tablo 5'te görüldüğü üzere doğrudan af veya yapılandırma kanunlarıyla ilişkilendirilen uyuşmazlıklara karşı açılan dava sayısında -veri elde edilebilen yıllar itibarıyla- %249 oranında artış gerçekleşmiştir. Açılmış bir davanın, dava koşullarının bulunmaması veya esasa girildikten sonra yerinde görülmemesi nedeniyle kabul edilmemesi veya mahkeme tarafından dava şartlarının noksanlığının tespit edilmesi halinde verilecek ve mükellefin iddialarının reddedilerek vergi idaresinin haklı bulunduğu anlamına gelen red kararlarında da aynı dönemde önemli bir artış olmasına rağmen doğrudan düzenlemeler ile ilişkilendirilen dava sayısında ve iptal kararlarında yaşanan menfi yöndeki değişim dikkat çekmektedir.

8. Sonuç

Vergi aflarının kısa vadede istenen düzeyde olmasa bile vergi gelirlerini artırdığı, uzlaşılan ve çözüme kavuşturulan sorunları azalttığı ve ekonomiyi kısa süreli de olsa nefes aldıracağı yadsınamaz bir gerçektir. Bununla birlikte -2008 ve 2020 yıllarında olduğu gibi- dünya genelinde yaşanan ekonomik sorunların varlığı ve geneli etkisi altına alan Covid 19 salgını her ekonomi gibi Türkiye ekonomisini önemli ölçüde etkilemiştir. Vergi gelirlerinin

tahsilatında yaşanan düşüşe çıkarılan af düzenlemeleri de istenen maddi katkıyı sağlayamamıştır. Nitekim 2008 yılı itibariyle af nedeniyle elde edilen gelirlerin genel bütçe vergi gelirlerine oranı-neredeyse yok denecek kadar az-%0,8 oranında gerçekleşmiştir. Bu etki takip eden yıla da yansımış ve bütçe ile hedeflenen vergi gelirlerinin %13,9 oranında gerisinde kalmıştır. Sürekli yinelenen af düzenlemeleri, günün ekonomik koşullarının da etkisiyle afların getirisinin beklentilerin altında kalmasına neden olmaktadır. Bu durum aynı zamanda yeni af beklentilerinin artmasına doğal olarak da yükümlülüklerini zamanında yerine getiren mükellefler üzerinde negatif bir etki oluşturmaktadır. 2015-2023 yılları arasında genel bütçe vergi gelirlerinin tahakkuk/tahsilat oranları incelendiğinde yapılan tüm vergi affı, vergi barışı vergi yapılandırması düzenlemelerinin kısa süreli çözümden öteye gidemediği ve istenen düzeyde gelir artışı ve uzlaşayı sağlamadığı açıktır. Görünen o ki mükellefler ve politikacılar af beklentisini olağanlaştırmışlar ve geleneksel hale getirmişlerdir. Ancak giderek artan kamu harcamaları, ihtiyaç duyulan finansman kaynaklarının ertelenmesine izin vermemektedir. Zira her borcun bir vadesi, her anaparanın da faizi vardır. Bununla birlikte hükümetlerce dahi öngörülemeyen ve önlenmeyen siyasi ve ekonomik krizlerin devletiyle barışık, ödevlerini zamanında yerine getirmeye çalışan mükellefler üzerinde oluşturduğu haksız ve desteklenmezse kaldırılamayacak yükün, kamu vicdanını yaralamadan hafifletilmesi gerekir. Nitekim mükellefin işine devam edebilmesi yanında çalıştırmaya devam edeceği hizmet erbabları gibi devletin gelirlerinin devam etmesi anlamına gelmektedir. Yapılacak düzenlemelerde affetmek yerine tecil müessesesi tercih edilmeli bu yapılırken de özellikle vergi indiriminde olduğu gibi mükellefin son beş yıllık dönemdeki sicili dikkate alınmalıdır. Zira. Devletin de yeterince yerine getiremediği, yetersiz kaldığı hususlar olabildiği gibi mükellefin de öngöremediği, önleyemediği nedenlerden dolayı hata yapması ve ikinci bir ihtimali hak etmesi söz konusu olabilir. Ancak yapılacak düzenlemelerin genele yayılması yükümlülüklerini yerine getirmek isteyen ile vergiye karşı kayıtsız davrananın aynı kefeye konmasına neden olmaktadır. Yapılacak düzenlemelerden herkes yararlanmamalıdır. Buna ilaveten mükellefin ticari hayatı boyunca af beklentisiyle Hazineye intikal etmesi gereken paradan nemalanmasının önüne geçilmelidir. Sicili temiz ve şartları haiz mükelleflerin borçları öncelikle tecil kapsamında değerlendirilmelidir. Şartlar ne olursa olsun vergi aslına ilişkin herhangi bir

af düzenlemesi yapılmamalı ancak olağanüstü şartların varlığı halinde genele yaygın, vergi aslına bağlı alacak ve cezalara yönelik düzenlemelere yer verilmelidir.

Vergi idaresi gerekli teknolojik alt yapısıyla bürolarda değil aktif olarak ekonominin döndüğü her yerde kendini hissettirmelidir. Bununla birlikte devlet, tüm sektörler için emekli olmadan ayrılanlardan sporcularda olduğu gibi yetiştirme bedeli talep etmelidir. Nitekim özel sektörün başarılı aktörlerinin büyük bir bölümü devlet tarafından yetiştirilip maddi kaygılarla elinde tutamadığı değerlerden oluşmaktadır.

Vergi idaresindeki avukatlara her vergi davası için mutlaka takip ve izah şartı getirilmelidir. Kaybedilen davalar mutlaka oluşturulacak üst kurulda tartışma konusu yapılmalı idarenin hukuki eksikliklerinin yinelenmemesi konusunda çalışanlar düzenli olarak bilgilendirilmelidir. Vergi idaresindeki personel sürekli olarak eğitime tabi tutulmalı eşit işten eşit ücret alanların hayat boyu tek tip görev tanımı içinde kalmasının önüne geçilmelidir. Vergi dairesinin her çalışanı tüm servislerde görev yapabilecek yetenek ve azimde olmalıdır.

Vergi yargısı açısından da dava görülme sürelerinin mutlaka kısaltılması, temyiz yolunun kurulacak arabuluculuk veya savcılık kanalıyla sınırlandırılması gerekir. Bütün bunların yanında özellikle de gençler üzerinde vergi bilinci ve vergi ahlakını geliştirilmeli, bu yönde gerekli tedbirler alınmalı, yapılan çalışmalar teşvik edilmelidir.

Kaynaklar

- Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü. (n.d.). *Adli sicil hizmetleri*. <https://adlisicil.adalet.gov.tr/#> (Retrieved November 11, 2025)
- Akçay, F. (2023). Türkiye’de vergi afları ile vergi gelirleri ilişkisi: Kırık camlar kuramı için ampirik kanıtlar. *Fiscaoeconomia*, 7(Cumhuriyetin 100. Yılında Türkiye Ekonomisi Özel Sayısı), 641–670. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/fsecon/issue/80584/1338322>
- Arıkan, Z., & Yurtsever, H. (2004). Türkiye’de mali affın nedenleri, etkileri ve sonuçları-I. *Yaklaşım Dergisi*, (136), 59–64.

- Avşaroğlu, G., & Şener, İ. (2023). Değişen kurumsal mantık çerçevesinde vergi afları ile ilgili popülist söylemlerin 100 yıllık süreçte incelenmesi: 1923–2023. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (Özel Sayı), 375–408.
- Aydemir, E., & Bahçe, A. (2021). Türkiye’de vergi afları ve mükellef üzerine etkisi: Eskişehir iline ilişkin bir çalışma. *Ekonomi Politik Araştırmalar Dergisi*, 1(3), 30–50. https://ekonomipolitik.net/index.jsp?mod=sayi_detay&sayi_id=1660
- CB. (2020). *İstiklal Harbi döneminde Resmî Gazete’de yayımlanamayan 205 kanun 14 Temmuz 1337 (1921) – 16 Nisan 1339 (1923)* (1. bs.). Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı Hukuk ve Mevzuat Genel Müdürlüğü.
- Çavdar, F. (2024). Vergi uyuşmazlıklarının çözümünde spesifik bir inceleme: Edirne Vergi Mahkemesi. *Politik Ekonomik Kuram*, 8(1), 96–108.
- Doğan, Z., & Besen, R. (2008). Vergi aflarının nedenleri ve mükellefler üzerindeki etkileri. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 1(1), 23–39. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/muvu/issue/46811/587468>
- Dönmez, R. (1990). *Teoride ve uygulamada vergi afları* (Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi). Anadolu Üniversitesi Açık Arşiv. <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/handle/11421/9727>
- Edizdoğan, N., & Gümüş, E. (2013). Vergi afları ve Türkiye’de vergi aflarının değerlendirilmesi. *Maliye Dergisi*, (164), 99–119.
- Güler, H. (2020). Türkiye’de vergi aflarının vergi gelirleri üzerindeki etkisinin olay analiziyle ölçülmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 19(1), 256–273.
- Kargı, V., & Yüksel, C. (2010). Türkiye’de vergi aflarının vergi adaleti ve mükellefler üzerine etkileri. In *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Araştırma Merkezi Konferansları* (54. Seri, pp. 23–44). İstanbul Üniversitesi Yayın No: 5090.
- Keleş, Y. (2002). Yine mi af? Mükellefler ne zaman vergi öderler? *Vergi Dünyası*, 76–83.
- Keskin, E., & Mastar Özcan, P. (2021). Vergi affı uygulamaları: Türkiye ve seçilmiş ülkeler açısından bir değerlendirme. *International Journal of Public Finance*, 6(1), 137–158.
- Kurt, S. (2023). Vergi aflarının mükellef üzerindeki etkileri. *Bilge Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 1–8. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/busad/issue/79211/1259357>
- Oktar, S. (2018). *Vergi hukuku* (Gözden geçirilmiş ve güncelleştirilmiş 13. baskı). Türkmen Kitabevi.

- Öz, E., & Buyrukoğlu, S. (2011). Cumhuriyet tarihinde vergi afları: Maddi ve manevi erozyonlar. *Vergi Sorunları*, (272), 89–104.
- Sarılı, M. (2018). *Türk vergi hukuku*. Hermes Tanıtım Ofset Baskı Hizm. Ltd. Şti.
- Savaşan, F. (2006). Vergi afları: Teori ve Türkiye uygulamaları (“vergi barışı” uygulama sonuçları). *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(1), 41–65. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akuiibfd/issue/1633>
- Sayar, F. (1987). 1960 yılından sonra çıkarılan vergi af yasaları ve sonuçları. *Vergi Dünyası*, (73), 65–78.
- Şenyüz, D. (2014). Hukuk devleti perspektifinden adil vergileme ve vergi afları. *TESAM Akademi Dergisi*, 1(2), 81–96.
- T.C. Gelir İdaresi Başkanlığı. (n.d.). *Gelir İdaresi Başkanlığı*. <https://www.gib.gov.tr> (Retrieved October 8, 2025)
- Tosuner, M., & Arıkan, Z. (2014). *Vergi uyumsuzluklarının idari aşamada çözümü ve Türk vergi yargısı*. Kanyılmaz Matbaası.
- Tuncer, S. (2002). Türk vergi sisteminde terkin hükümleri. *Yaklaşım Dergisi*, (116), 19–25.
- Türk Dil Kurumu. (2025). *Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> (Retrieved June 28, 2025)
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (n.d.). *Kanunlar erişim sistemi*. https://www5.tbmm.gov.tr/develop/owa/kanunlar_erisim.Giris (Retrieved September 8, 2025)
- Yardımcıoğlu, M., & Kütükçü, M. (2014). Vergi uyumsuzluklarında idari ve adli çözüm yolları: Kahramanmaraş Vergi Dairesi Başkanlığında örnek çalışma. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 6(11), 2–26.
- Yelman, E. (2017). Türkiye’de çıkarılan vergi aflarının nedenleri ve 6736 sayılı Kanun’un mali yönden incelenmesi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(15), 67–84. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yalovasosbil/issue/33590>
- Yurdadoğ, V., & Coşkun, N. (2017). Türkiye’de yapılan ampirik çalışmalar ışığında vergi aflarının değerlendirilmesi. *Eurasian Business & Economics Journal*, (8), 134–164. <https://eurasianacademy.org/index.php/busecon/issue/view/2017-8>
- Yüksek Seçim Kurulu. (n.d.). *Milletvekili genel seçim arşivi*. <https://www.ysk.gov.tr/milletvekili-genel-secim-arsivi/2644> (Retrieved September 28, 2025)